



# dimega

## KONJUNKTURRAPPORT

Ökat tjänsteinnehåll i Sveriges export

9 MAJ 2017



Almega är de svenska tjänsteföretagarnas arbetsgivar- och intresseorganisation. Almega har cirka 11 000 medlemsföretag i sju förbund, som tillsammans representerar ett 60-tal branscher inom tjänstesektorn. Medlemsföretagen har sammanlagt drygt 550 000 anställda. Förbunden arbetar med de frågor som rör respektive bransch. Arbetsgivarförbunden bildar tillsammans Almega och ingår i Svenskt Näringsliv.

- Almega Samhallförbundet
- Almega Tjänsteförbunden
- Almega Tjänsteföretagen
- Bemanningsföretagen
- IT&Telekomföretagen inom Almega
- Medieföretagen
- Vårdföretagarna

***Almegas konjunkturrapport*** sammanfattar konjunkturläget och utsikterna för de närmaste två åren i svensk ekonomi. Rapporten innehåller en prognos för den globala ekonomin samt Sveriges ekonomi och arbetsmarknad, med särskilt fokus på tjänstesektorns inverkan på utvecklingen.

Rapporten ges ut två gånger per år, vår och höst, sedan oktober 2008.

För ytterligare upplysningar om Almegas konjunkturrapporter, kontakta:

Lena Hagman  
chefekonom  
tel. 08-762 69 61, [lena.hagman@almega.se](mailto:lena.hagman@almega.se)

Oscar Scheja  
ekonom Almega  
tel. 08-762 70 41, [oscar.scheja@almega.se](mailto:oscar.scheja@almega.se)

## Innehåll

|          |                                                                          |           |
|----------|--------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1</b> | <b>Almegas konjunkturprognos .....</b>                                   | <b>4</b>  |
| <b>2</b> | <b>Tillväxtprognoser för omvärlden har skruvats upp .....</b>            | <b>6</b>  |
| <b>3</b> | <b>Svensk ekonomi.....</b>                                               | <b>11</b> |
|          | 3.1 Tjänstesektorns inverkan på utvecklingen i svensk ekonomi .....      | 11        |
|          | 3.2 Efterfrågan på företagstjänster väntas bli ännu starkare .....       | 16        |
| <b>4</b> | <b>Fördjupning: Tjänsteinnehållet i svensk export ökar .....</b>         | <b>19</b> |
|          | 4.1 Inledning .....                                                      | 19        |
|          | 4.2 Företagstjänster bidrar alltmer till Sveriges export.....            | 20        |
|          | 4.3 Över en miljon sysselsätts för att producera exportprodukter .....   | 26        |
|          | 4.4 Det internationella konkurrenstrycket ökar för tjänsteproducenter .. | 30        |
|          | 4.5 Importen av insatstjänster för Sveriges export har ökat .....        | 31        |

## 1 Almegas konjunkturprognos

I vår prognos för svensk ekonomi utgår Almega från att den globala BNP-tillväxten kommer ta mer fart under 2017-2018, efter den historiskt svaga återhämtningen efter finanskrisen. De ljusare prognoserna beror i hög grad på att världshandeln bedöms öka snabbare, efter fem år av historiskt låg tillväxttakt. Det finns ett uppdämt behov av att förnya produktionskapital i form av modernare teknik och innovationer, vilket gynnar ett land som Sverige med stor exportsektor med ett stort tjänsteinnehåll. Hela 54 procent av Sveriges exporterade förädlingsvärde utgörs av tjänster. Näringslivets export är en mix av varor och tjänster, där tjänsternas andel nu alltså utgör drygt hälften.

Denna rapport innehåller en särskild fördjupning om den förändrade strukturen på Sveriges produktion av exportprodukter. I fördjupningen framgår att särskilt branscher inom företagstjänster utsätts för ökad internationell konkurrens. Andelen importerade insatstjänster som används i produktionen av Sveriges exportprodukter har ökat sedan millennieskiftet. Samtidigt har även andelen inhemskt producerade tjänster för export ökat. Utifrån ny inhemsk och internationell statistik framgår den ökade vikten av inhemskt producerade tjänster i Sveriges totala export, inte minst efter finanskrisen.

Den ökade efterfrågan från exportmarknaden kommer driva upp efterfrågan inom både exportindustrin och tjänstebanscher som bidrar till Sveriges export. Almega räknar med att exporten kommer lyfta i ungefär samma takt som exportmarknaden bedöms växa i år och nästa år, det vill säga med 3,6 procent i år och med 3,1 procent nästa år. Exportmarknaden väntas växa med 3,6 respektive 2,9 procent.

Sveriges BNP-tillväxt bedöms ändå öka svagare än föregående år, med 2,6 procent i år och med 1,5 procent nästa år. Inbromsningen beror inte på att efterfrågan väntas bli så mycket svagare utan i hög grad på allt större kapacitetsbrist för stora delar av tjänstesektorn. Dessutom bedöms hushållens och den offentliga sektorns konsumtion öka långsammare nästa år. Även näringslivets investeringar väntas öka långsammare 2018.

Den privata tjänstesektorn bidrog med över hälften av Sveriges BNP-tillväxt under förra året och spelar en nyckelroll för den fortsatta utvecklingen eftersom denna sektor väger tungt i Sveriges totala BNP, strax över 50 procent. Å ena sidan pekar en rad konjunkturindikatorer på en fortsatt stark efterfrågan på olika typer av tjänster. Det visar även Almegas senaste enkätundersökning bland medlemsföretag inom företagstjänster, som presenteras i denna konjunkturrapport. Men, å andra sidan håller den historiskt höga bristen på personal tillbaka tillväxten bland en lång rad företag som söker högkvalificerad arbetskraft för att kunna möta den starka efterfrågan.

Därför räknar Almega med att ökningstakten för Sveriges sysselsättning gradvis kommer att bromsa in i år och nästa år. Samtidigt kommer arbetskraften växa då allt fler asylsökande från år 2015 kommer att beviljas uppehålls- och arbetstillstånd. En relativt stor andel av dem har för låg utbildning för att matcha den stora mängd lediga jobb som

ställer höga krav på kompetens. Mot bakgrund av de kvarstående matchningsproblemen räknar Almega med att arbetslösheten kommer att parkera på 6,8 procent av arbetskraften i år och nästa år.

Almega räknar med att inflationen, mätt med både KPI och KPI med fast ränta (KPIF), kommer ta lite mer fart och landa på 1,6 procent 2018. En första räntehöjning av reporäntan bedöms komma först i december nästa år, se tabell 1.

**Tabell 1: Almegas konjunkturprognos, maj 2017, nyckeltal**

|                                                         | Nivå<br>Mdr kr<br>2016 | Procentuell förändring |            |            | Prognos    |            |
|---------------------------------------------------------|------------------------|------------------------|------------|------------|------------|------------|
|                                                         |                        | 2014                   | 2015       | 2016       | 2017       | 2018       |
| Hushållens konsumtionsutgifter                          | 1945,9                 | 2,1                    | 2,7        | 2,2        | 2,2        | 2,0        |
| Offentliga konsumtionsutgifter                          | 1144,0                 | 1,5                    | 2,5        | 3,1        | 2,0        | 0,4        |
| Statliga                                                | 299,6                  | 1,7                    | 2,9        | 3,0        | 0,3        | 0,1        |
| Kommunala                                               | 844,4                  | 1,5                    | 2,4        | 3,1        | 2,6        | 0,5        |
| Fasta bruttoinvesteringar                               | 1060,6                 | 5,5                    | 7,0        | 5,9        | 4,4        | 2,0        |
| Lagerinvesteringar, (bidrag till BNP-tillväxten)        | 25,7                   | 0,2                    | 0,3        | 0,1        | -0,1       | 0,0        |
| Export                                                  | 1942,4                 | 5,3                    | 5,6        | 3,4        | 3,6        | 3,1        |
| Export av varor                                         | 1312,3                 | 3,1                    | 3,3        | 3,5        | 3,7        | 3,0        |
| Export av tjänster                                      | 630,1                  | 10,4                   | 10,9       | 3,0        | 3,4        | 3,4        |
| Import                                                  | 1740,1                 | 6,3                    | 5,5        | 3,7        | 3,6        | 3,5        |
| Import av varor                                         | 1199,3                 | 4,6                    | 5,6        | 5,2        | 4,2        | 3,4        |
| Import av tjänster                                      | 540,8                  | 10,4                   | 5,3        | 0,6        | 2,2        | 3,6        |
| <b>BNP</b>                                              | <b>4378,6</b>          | <b>2,6</b>             | <b>4,1</b> | <b>3,3</b> | <b>2,6</b> | <b>1,5</b> |
| <b>BNP kalenderkorrigerat</b>                           |                        | <b>2,7</b>             | <b>3,8</b> | <b>3,0</b> | <b>2,9</b> | <b>1,6</b> |
| <b>Nyckeltal och antaganden:</b>                        |                        |                        |            |            |            |            |
| Nettoexporten, bidrag till BNP-tillväxten               |                        | -0,1                   | 0,3        | 0,0        | 0,2        | 0,0        |
| Sveriges exportmarknadstillväxt                         |                        | 3,5                    | 2,5        | 3,1        | 3,6        | 2,9        |
| Öppen arbetslöshet, (procent av arbetskraften)          |                        | 7,9                    | 7,4        | 6,9        | 6,8        | 6,8        |
| Sysselsättning, förändring i procent                    |                        | 1,4                    | 1,5        | 1,7        | 1,6        | 0,9        |
| Produktionstillväxt i privat tjänstesektor*             |                        | 4,5                    | 4,2        | 3,8        | 3,7        | 2,0        |
| Produktionstillväxt i gruv- och tillverkningsindustrin* |                        | -0,5                   | 3,9        | 0,4        | 3,0        | 2,3        |
| KPI, årsgenomsnitt                                      |                        | -0,2                   | 0,0        | 1,0        | 1,4        | 1,6        |
| KPIF, årsgenomsnitt                                     |                        | 0,5                    | 0,9        | 1,4        | 1,6        | 1,6        |
| Hushållens sparkvot**                                   |                        | 15,9                   | 16,2       | 16,5       | 16,3       | 15,8       |
| Real disponibel inkomst, förändring i procent           |                        | 2,8                    | 2,4        | 3,0        | 2,4        | 1,7        |
| Reporäntan, december                                    |                        | 0,00                   | -0,35      | -0,50      | -0,50      | -0,25      |

\* Förädlingsvärdet, fasta priser, kalenderkorrigerat.

\*\* Inklusive sparande i avtalspensioner och PPM.

Källa: Statistiska centralbyrån, Oxford Economics, Almega.

## 2 Tillväxtprognoser för omvärlden har skruvats upp

En viktig utgångspunkt för vår prognos för svensk ekonomi är den globala tillväxten, som naturligtvis påverkar utsikterna för Sveriges export och BNP-tillväxt, eftersom exporten väger tungt som andel av Sveriges totala produktion. Den utgör nära hälften av Sveriges bruttonationalprodukt, BNP. Vi räknar med att den globala BNP-tillväxten<sup>1</sup> från och med i år kommer att öka farten efter den historiskt svaga återhämtningen efter finanskrisen. Under perioden 2012-2016 låg den globala tillväxten på endast 3,2 procent i genomsnitt per år. Nu utgår vi från att den ökar takten till 3,4 procent i år och till 3,7 procent nästa år. Våra egna prognoser för Sveriges ekonomi utgår från den utveckling i omvärlden som *Oxford Economics* senaste prognoser visar för perioden 2017-2018.

De ljusare prognoserna för den globala BNP-tillväxten hör samman med förväntningar om en starkare efterfrågan på exportmarknader. Härmed ökar den internationella konkurrensen om kunder och exportmarknadsandelar. Vi utgår ändå från en historiskt svag återhämtning för världsmarknadstillväxten för varor, som här mäts som världens totala ökning av varuimporten. Den bedöms visserligen ta mer fart under 2017-2018 jämfört med de senaste årens mycket svaga utveckling, men i förhållande till den globala BNP-tillväxten bedöms den fortfarande öka långsammare än normalt. Under en längre period innan finanskrisen, ta exempelvis perioden 1990-2007, ökade världsmarknaden för varor med genomsnitt 6,8 procent per år. Den takten översteg den globala tillväxten under samma period med över det dubbla. Men under de senaste åren, 2012-2016, ökade världsimporten av varor med endast 2,3 procent i genomsnitt per år, vilket till och med understeg den globala BNP-tillväxten under samma period. Mycket tyder på att det skett en fundamental förändring i handelsmönstret under de senaste fem åren.

Den tidigare så omfattande utbredningen av produktion utmed globala värdekedjor ser ut att ha stannat upp under de senaste åren. Akademisk forskning och stora prognosinstitut, såsom IMF och OECD, har sökt svar på vad denna avvikelse från det historiska mönstret kan bero på. Flertalet verkar ha kommit fram till att det inte enbart handlar om en långsam återhämtning efter finanskrisen och svagare efterfrågan på investeringsvaror, utan även ett förändrat produktionsmönster.

En sådan förändring är att Kina och andra tillväxtländer har kommit ikapp med att producera liknande varor och tjänster som produceras i utvecklade ekonomier. Kina med flera tillväxtländer har blivit mindre inriktade på export av insatsvaror och mer på inhemsk produktion högre upp i värdekedjan. I stället för att produktion delas upp i globala värdekedjor koncentreras den alltmer till stora marknader som den kinesiska. Där produceras numera insatsvaror och även tjänster i högre grad än tidigare för den inhemska marknaden. Dessutom har efterfrågan efter finanskrisen skiftat i ökad grad från varor till tjänster, visar ny forskning från universitetet i Groningen.<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> Köpkraftskorrigerad.

<sup>2</sup> *An Anatomy of the Global Trade Slowdown based on the WIOD 2016 Release*, University of Groningen, Robert Stehrer, and Gaaitzen J. de Vries, december 2016.

**Tabell 2: Internationella förutsättningar**

| Ranking*<br>2016 | Sveriges största<br>varuexportmarknader | och deras BNP-tillväxt:<br>2016 | Prognos<br>2017 | Prognos<br>2018 |
|------------------|-----------------------------------------|---------------------------------|-----------------|-----------------|
| 1                | Tyskland                                | 1,8                             | 1,8             | 1,4             |
| 2                | Norge                                   | 0,9                             | 1,0             | 1,6             |
| 3                | USA                                     | 1,6                             | 2,1             | 2,6             |
| 4                | Danmark                                 | 1,3                             | 1,6             | 1,8             |
| 5                | Finland                                 | 1,4                             | 1,4             | 1,4             |
| 6                | Storbritannien                          | 1,8                             | 1,9             | 1,3             |
| 7                | Nederländerna                           | 2,1                             | 2,1             | 1,4             |
| 8                | Belgien                                 | 1,2                             | 1,5             | 1,5             |
| 9                | Frankrike                               | 1,1                             | 1,4             | 1,6             |
| 10               | Kina                                    | 6,7                             | 6,5             | 6,1             |
|                  | Övriga BRIC-länder**:                   |                                 |                 |                 |
|                  | Brasilien                               | -3,6                            | 0,1             | 2,8             |
|                  | Ryssland                                | -0,2                            | 1,2             | 1,4             |
|                  | Indien                                  | 7,4                             | 7,2             | 7,5             |
|                  | Euroområdet                             | 1,7                             | 1,7             | 1,5             |
|                  | EU 27                                   | 1,8                             | 1,8             | 1,6             |
|                  | Global BNP, köpkraftsjusterat           | 3,0                             | 3,4             | 3,7             |
|                  | Världsmarknadstillväxt                  | 1,9                             | 3,9             | 3,2             |
|                  | Sveriges exportmarknadstillväxt***      | 3,1                             | 3,6             | 2,9             |
|                  | Råoljepris (Brent), USD/fat             | 44                              | 52              | 52              |

Källa: Oxford Economics, april 2017 samt SCB (varuexportens ranking).

\* Ranking efter SCB:s utrikeshandelsstatistik för varor. Observera att varuexporten också har ett tjänsteinnehåll som inte syns i det traditionella sättet att redovisa exporten.

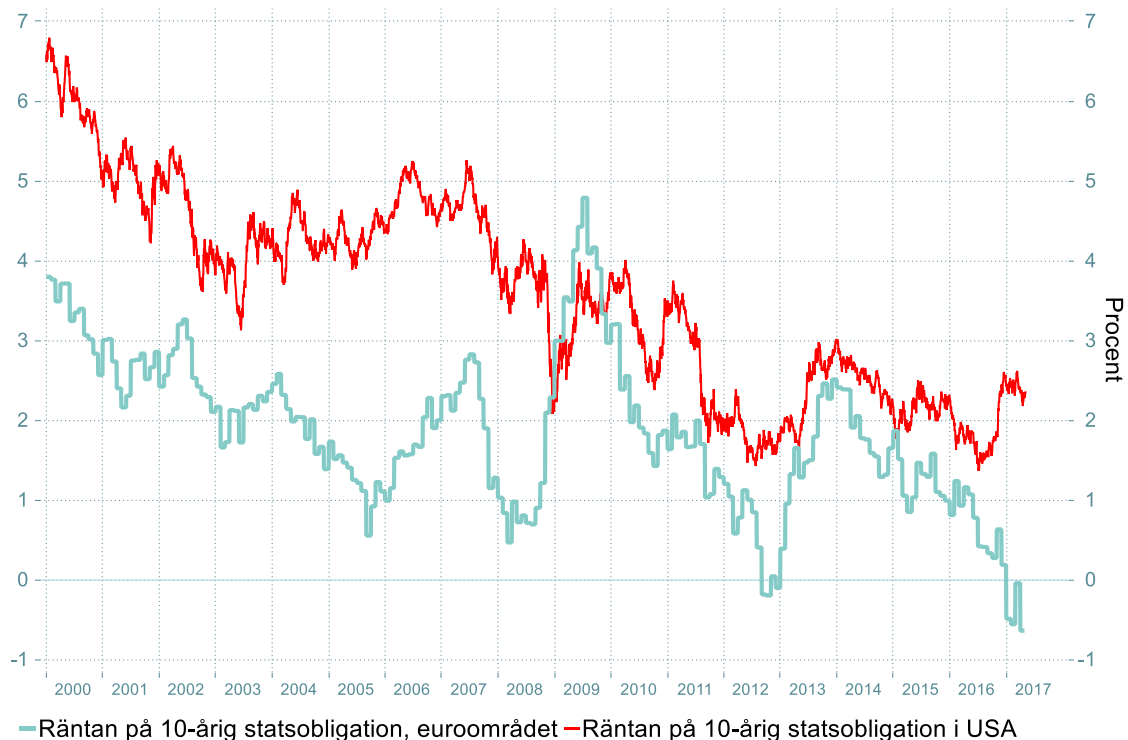
\*\* BRIC-länderna: Brasilien, Ryssland, Indien, Kina.

\*\*\* Sveriges exportmarknadstillväxt avser här marknaden för varor exklusive bränslen.

I mars höjde centralbanken *Federal reserve* (Fed) i USA styrräntan till intervallet 0,75-1,0 procent. Nu utgår Almega från att styrräntan kommer att höjas två gånger ytterligare i år samt tre gånger nästa år. (Nästa räntehöjning antas komma i juni i år). De amerikanska hushållens konsumtion driver fortfarande en stor del av tillväxten i USA, även om den högre inflationen i år dämpar hushållens konsumtionstillväxt. Arbetsmarknaden är väldigt ”tight”, med låg arbetslöshet och brist på högkvalificerad arbetskraft, vilket väntas bidra till en viss uppgång i löneökningstakten. Det kan väntas bidra till att inflationen tar mer fart och passerar inflationsmålet på 2 procent i år. Det finns även förväntningar om att den nya ekonomiska politiken under president Trump

kommer bidra till ökad efterfrågan och stigande priser via i första hand skattesänkningar. USA:s BNP-tillväxt väntas ta förnyad fart efter en svag inledning på året då BNP steg med endast 0,7 procent uppräknat i årstakt. Under fjärde kvartalet i fjol låg årstakten på 2,1 procent.<sup>3</sup>

**Diagram 1: Ränta på 10-åriga statsobligationer i euroområdet och USA**



Källa: Macrobond.

USA:s försprång i återhämtning och räntehöjningar efter finanskrisen ligger bakom den relativt högre räntan på långa obligationer i USA, se diagram 1. Ränteuppgången i USA har dock kommit av sig hittills i år, vilket sannolikt kan förklaras av ökad osäkerhet på finansmarknaden om hur snabbt och i vilken grad USA:s nye president kommer lyckas driva igenom skattesänkningar och infrastrukturinvesteringar. Ränteuppgången under slutet av förra året drevs i hög grad av stora förhoppningar om snabba finanspolitiska stimulanser som president Trump propagerat för i sin valkampanj.

På kort sikt visar prognoserna för USA:s ekonomi på ökad tillväxt, men om nya handelshinder som Trump propagerat för skulle införas på lite längre sikt, kan det leda till att USA:s BNP minskar. Detta enligt scenarier som *Oxford Economics* simulerat med hjälp av antaganden om i vilken mån Trump skulle få igenom de förslag som han fört fram under valkampanjen.

<sup>3</sup> Bureau of Economic Analysis (BEA), 28 april 2017.



Den europeiska centralbanken, ECB, väntas ligga kvar med sin inlåningsränta<sup>4</sup> på -0,40 procent till ungefär slutet av nästa år. Tiden för nedtrappning av ECB:s obligationsköp har ännu inte bestämts, men *Oxford Economics* bedömer att ECB kommer börja nedtrappningen under första halvåret 2018. Styrräntan (refiräntan) väntas ligga kvar på noll och höjas först år 2020.

Medan den amerikanska ekonomin ligger före i återhämtning och räntehöjningar, har den amerikanska dollarn stärkts, men nu bedömer *Oxford Economics* att euron kommer att stärkas mot dollarn i år. Ett av argumenten är att de fortsatta räntehöjningarna i USA redan är inprisade på finansmarknaden. Förväntningar om en början på nedtrappning av ECB:s tillgångsköp är också ett argument, även om nedtrappningen dröjer till början av nästa år. Dessutom visar empirisk forskning att kärninflationen normalt följer BNP-tillväxten i stora ekonomier med en eftersläpning på 6-8 kvartal. Mot bakgrund av USA:s försprång i återhämtningen och USA:s lugnare BNP-tillväxt sedan fjärde kvartalet 2014 blir placeringar i euroområdet mer attraktiva, då en uppgång för tillväxt och priser i euroområdet är på gång. Euron bedöms stärkas gradvis till 1,1 US dollar per euro i slutet av 2017.

Även för euroområdet väntas den ökade världshandeln gynna exporten och därmed bidra till en ökad BNP-tillväxt, på 1,7 procent i år. Prognosen för euroområdets exportökning i år har justerats upp till 3,6 procent, trots att euron bedöms bli allt starkare mot dollarn under loppet av året. Vidare bedöms inflationen vara på väg upp, även om bidraget från energipriser kommer minska framöver efter att ha toppat i februari. Högre inflation kommer dämpa hushållens realinkomstökning och deras konsumtion beräknas öka något långsammare i år, 1,5 procent, jämfört med den starka uppgången med 1,9 procent i fjol.

Industrins investeringar inom euroområdet väntas däremot ta mer fart, mot bakgrund av ljusningen på exportmarknaden och även ett uppdämt behov av att ersätta föråldrat produktionskapital, efter den långa tiden av låga investeringar i samband med finanskrisen. Ökad optimism inom investeringsvaruindustrin från slutet av förra året tyder på detta.

Prognoserna för BNP-tillväxten inom *Emerging Markets* ser ljusare ut än för ett år sedan. Upprevideringen av BNP-tillväxten i Kina beror bland annat på en uppgång för export och infrastrukturinvesteringar. Därmed väntas även importen ta mer fart, vilket i sig bidrar till den ökade världsmarknadstillväxten.

Kinas BNP-tillväxt har emellertid gradvis mattats av sedan 2011, vilket främst förklaras av fallande industri- och bygginvesteringar. Tidigare överinvesteringar har lett till överkapacitet och neddragningar inom tillverknings- och byggindustrin. *Oxford Economics* räknar med en fortsatt avmattning av tillväxten i Kina, från 6,5 procent i år till 6,1 procent nästa år. Det finns fortfarande risk för kreditåstramning och lägre efterfrågan från hushåll och företag. Det har hittills motverkats av statliga insatser som

---

<sup>4</sup> Inlåningsräntan är den ränta som för närvarande styr dagslåneräntan i euroområdet.

kommit till undsättning för banker och andra låneinstitut som riskerat att drabbas av stora kreditförluster. Ännu finns alltså risk för omfattande konkurser bland icke-finansiella företag och stora förluster inom bankväsendet. Risken för en kraftigare inbromsning i Kinas tillväxt, som många prognosmakare lyfte fram i början av 2016, ser dock inte lika överhängande ut i närtid.

I övrigt kvarstår ett antal osäkerhetsfaktorer som kan påverka utvecklingen i omvärlden och omkullkasta de prognoser vi nu utgår från för världsekonomin. Med viss fördröjning märks nu tydligare effekter av att Storbritannien valt att lämna sitt medlemskap i EU. Genom att pundet blivit rejält svagare har importpriserna till Storbritannien stigit. Därigenom har inflationen tagit mer fart. Det påverkar i sin tur hushållens köpkraft, vilket i sin tur leder till svagare hushållskonsumtion. Under första kvartalet i år blev BNP-tillväxten betydligt svagare än tidigare, endast 0,3 procent från föregående kvartal, säsongrensat. Det var främst svagare produktion inom hotell, restaurang och detaljhandeln som bidrog till den svagare tillväxten. Brexit riskerar dessutom att på längre sikt få mer negativa effekter på Storbritanniens ekonomi, beroende på vilken typ av ”exit” det blir. Om förhandlingarna med EU leder till ett ”hårt” utträde, då Storbritannien måste omförhandla handelsavtal utan de fördelar som EU-medlemskapet innebär, skulle det leda till betydligt mer negativa effekter, bland annat på investeringar och konsumtion.

Utsikterna för oljeproducerande länder, som Brasilien och Ryssland, ser nu bättre ut tack vare att priset på råolja har stigit sedan bottennoteringarna i början på förra året. Under första kvartalet 2016 låg priset i genomsnitt på 30 dollar per fat. Nu räknar *Oxford Economics* med att priset på råolja kommer ligga på i genomsnitt 52 dollar per fat både i år och nästa år. Importen av råvaror till Kina har dessutom återhämtat sig något på senare tid.

Tidigare har efterfrågan på finansiella placeringar i *Emerging Markets* bromsat in,<sup>5</sup> men under 2016 vände kapitalflödet tillbaka till dessa marknader, särskilt vad gäller portföljinvesteringar i aktier med mera. En svagare dollar och lägre förväntningar på avkastning på placeringar i USA kan leda till ökade kapitalplaceringar i tillväxtländer med ljusare ekonomiska utsikter i samband med den ökade världshandeln. Det bör innebära en viss lättnad för länder med stora utlandsskulder som betalas i utländsk valuta, om deras egna valutor stärks tack vare ett ökat kapitalinflöde.

---

<sup>5</sup> Se IMF, World Economic Outlook, kapitel 2, april 2016.

### 3 Svensk ekonomi

#### 3.1 Tjänstesektorns inverkan på utvecklingen i svensk ekonomi

Under fjolåret 2016 bromsade Sveriges BNP-tillväxt in, ungefär i den takt som Almega räknade med i vår förra prognos från i höstas.<sup>6</sup> Efter den höga BNP-tillväxten 2015, som uppgick till 4,1 procent, bromsade BNP-tillväxten till 3,3 procent 2016, enligt SCB:s första beräkning av BNP för 2016.<sup>7</sup>

Det var främst en fortsatt stark produktionstillväxt inom den privata tjänstesektorn som bidrog till förra årets BNP-tillväxt, med hela 65 procent av den totala produktionstillväxten. Då man räknar BNP på detta sätt, från ”produktionssidan”, summerar man förädlingsvärdet i samtliga sektorer i svensk ekonomi<sup>8</sup> och exkluderar produktskatter samt inkluderar produktsubventioner. Det totala förädlingsvärdet i ekonomin ökade med 3,1 procent 2016. Till denna ökning på 3,1 procent bidrog alltså den privata tjänstesektorn med hela 2 procentenheter, se tabell 3 nedan. Varuproducenterna bidrog med 0,5 procentenheter och offentlig verksamhet med ytterligare 0,5 procentenheter.

**Tabell 3: Bidrag till produktionstillväxten i svensk ekonomi 2016, procentenheter**

|                                                                                    |                                                     |
|------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|
| <b>2016</b>                                                                        | <b>Förädlingsvärde totala ekonomin,</b>             |
| <b>3,1</b>                                                                         | <b>fasta priser, procentuell förändring</b>         |
| <b>Bidrag i procentenheter till produktionstillväxten i Sveriges ekonomi 2016:</b> |                                                     |
| 0,51                                                                               | <b>Varuproducenter</b>                              |
| 2,00                                                                               | <b>Tjänsteproducenter i näringslivet</b>            |
| 0,03                                                                               | <b>Hushållens icke-vinstdrivande organisationer</b> |
| 0,52                                                                               | <b>Offentliga myndigheter</b>                       |

Källa: SCB, nationalräkenskaperna, februari 2017.

<sup>6</sup> Se Almegas konjunkturrapport *Krympande produktivitet i Sveriges ekonomi*, November 2016. För 2016 räknade Almega med en BNP-tillväxt på 3,1 procent.

<sup>7</sup> Publicerades av SCB:s nationalräkenskaper den 28 februari 2017.

<sup>8</sup> BNP beräknad från ”användningssidan”, dvs. BNP till marknadspris, inkluderar produktskatter och exkluderar produktsubventioner.

Tillväxten i den privata tjänstesektorn under 2016 uppgick till 3,9 procent, och var starkare än i övriga sektorer. Den privata tjänstesektorns förädlingsvärde uppgick till 51 procent av ekonomins totala förädlingsvärde. Eftersom tjänstesektorn alltså svarar för lite över hälften av Sveriges totala produktion får förändringar i tjänstesektorns tillväxt relativt stort genomslag på förändringen av Sveriges BNP totalt.

Då man i stället beräknar BNP från ”användningssidan”<sup>9</sup> var det främst investeringar inom bygg- och tjänsteverksamhet, hushållens konsumtion samt offentlig konsumtion som bidrog till förra årets BNP-tillväxt på 3,3 procent.<sup>10</sup> Exporten var däremot svag under större delen av året. Trots en överraskande stark uppgång under fjärde kvartalet, visar utfallet för helåret på en historiskt svag utveckling för exporten, som matchades av en svag utveckling för världshandeln. Som tidigare nämnts har världshandelns ökningstakt under de senaste åren legat historiskt lågt i förhållande till den globala BNP-tillväxten (se vidare avsnitt 2).

Baserat på de mer optimistiska utsikterna för världshandeln som vi nu utgår från i vår prognos för i år och nästa år, och att Sveriges export kommer att gynnas av ökad efterfrågan på investeringsvaror och tillhörande tjänster, har vi reviderat upp vår prognos för Sveriges export, se tabell 1 på sidan 5. Med den starkare export som Almega utgår från, mot bakgrund av den senaste och ljusare prognosen för världsekonomin från *Oxford Economics*<sup>11</sup>, räknar vi med att Sveriges nettoexport<sup>12</sup> kommer ge ett positivt bidrag till Sveriges BNP-tillväxt i år, med två tiondelar. Med en något snabbare ökning av importen jämfört med exporten nästa år, bedöms nettoexportens bidrag bli neutralt 2018 och alltså inte påverka BNP-tillväxten nästa år, se tabell 1.

Sveriges utrikeshandel påverkas av att produktionsstrukturen i Sverige alltmer förändrats under senare år, då specialiseringen och beroendet av importerade insatsvaror och tjänster ökat. Det är ett naturligt led i landets specialisering och uppdelning av produktionen utmed globala värdekedjor.<sup>13</sup> Det gäller både exportindustrin och tjänsteproducenter, vars produktion i högre grad än tidigare bygger på ett ökat importinnehåll av insatsvaror och insattjänster. Den inhemska produktionen av exportprodukter inom näringslivet i Sverige består till 54 procent av tjänster, en andel som ökat över tiden, vilket vi belyser i vår fördjupning i avsnitt 4 i denna rapport. Detta speglar den viktiga roll som tjänsterna spelar för utvecklingen av Sveriges exportprodukter och konkurrenskraft.

---

<sup>9</sup> Då summeras konsumtion, investeringar, export minus import.

<sup>10</sup> Här räknas alltså BNP till marknadspris, som inkluderar produktskatter och exkluderar produktsubventioner.

<sup>11</sup> Oxford Economics, april 2017.

<sup>12</sup> Nettoexporten är exporten minus importen. Förändringen av nettoexporten jämfört med föregående år påverkar dess bidrag till BNP-tillväxten innevarande år.

<sup>13</sup> Utvecklingen av globala värdekedjor främst från 1990-talets andra hälft och framåt har Almega belyst i ett antal konjunkturrapporter. Se exempelvis Almegas konjunkturrapport från april 2013 som kan hämtas från [www.almega.se](http://www.almega.se)

I samband med strukturomvandlingen mot ett ökat tjänsteinnehåll i Sveriges export har importen av insatstjänster för produktionen av Sveriges exportprodukter ökat. Tjänsteimportens andel av Sveriges export av förädlingsvärde har ökat, från 12 procent år 2000 till 13,8 procent 2014. Samtidigt har den inhemska varuproduktionen för Sveriges export minskat sin andel, från 39 procent år 2000 till knappt 32 procent år 2014. Dessutom har andelen import av insatsvaror som används i produktionen av Sveriges export minskat något, från nära 16 procent år 2000 till knappt 15 procent år 2014, enligt statistik från databasen WIOD (se vidare avsnitt 4.5).

En starkare efterfrågetillväxt på Sveriges exportmarknader kan förväntas ge ökat genomslag på både den direkta och indirekta produktionen av exportprodukter i Sverige. Det gäller dels ökad efterfrågan på exportindustrins produkter som genererar efterfrågan på insatsvaror och tjänster från inhemska leverantörer. Det gäller också ökad efterfrågan från exportmarknaden på färdiga tjänster, som säljs för konsumtion eller investeringar. Den ökade andelen export från tjänsteföretag i Sverige kan också väntas få positiv effekt på både tillväxt och sysselsättning inom tjänstebranscher som bidrar till Sveriges export, se vidare fördjupningen i avsnitt 4.

Almega har tillsammans med Industriarbetsgivarna analyserat de senaste siffrorna från SCB som visar i vilken grad olika branscher bidrar till produktionen av Sveriges exportprodukter. Här framgår att främst olika typer av företagstjänster ökat sitt bidrag till Sveriges exportproduktion efter finanskrisen. Företagstjänster utgör en rad olika delbranscher vars tjänster efterfrågas från samtliga sektorer i ekonomin, både på hemma- och exportmarknaden. Företag inom sådan tjänsteproduktion är nu fortsatt optimistiska om att efterfrågan på deras tjänster kommer fortsätta att öka starkt från i stort sett alla sektorer i svensk ekonomi under första halvåret i år, se vidare resultaten från Almegas enkätundersökning i avsnitt 3.2.

Almega har emellertid pekat på att företag främst inom kunskapsintensiva tjänstebranscher, dit företagstjänster hör, redan har drabbats av brist på produktionskapacitet vilket håller tillbaka deras möjligheter att öka produktionen ännu snabbare. Almega räknar därför med att det främst blir den allt större bristen på personal med särskild kompetens som kommer att hålla tillbaka tillväxten inom företagstjänster och även tjänstesektorns tillväxt totalt under de närmaste åren. Förvisso kan den starka efterfrågan på företagstjänster hålla i sig ännu ett tag, men denna tillväxtbransch, och även fler branscher som bygger på hög kompetens, kommer hållas tillbaka av personalbrist. Det är i sin tur oroande för Sveriges internationella konkurrenskraft och export, eftersom företagstjänster spelar en så viktig roll i utvecklingen av Sveriges exportprodukter samt för den rena tjänsteexporten.

De senaste årens uppsving för Sveriges tjänsteexport handlar i hög grad om högteknologiska tjänster, både från industri- och tjänsteföretag. Ett tydligt tecken på att de kunskapsintensiva tjänstebranschernas tillväxt redan hållits tillbaka är att ökningstakten för sysselsättningen inom den privata tjänstesektorn bromsade in under 2016. Totalt sett ökade sysselsättningen inom den privata

tjänstesektorn med 36 000 personer. Det var 8000 färre än vad Almega räknade med i vår prognos från i höstas och betydligt färre än vad tunga prognosmakare räknat med.<sup>14</sup>

Inom den privata tjänstesektorn bidrog företagstjänster med drygt hälften av sysselsättningsökningen, men just denna typ av kunskapsintensiva branscher har rapporterat att de har brist på personal samt tvingats tacka nej till uppdrag på grund av resursbristen. Mycket talar för att ökningstakten för sysselsättningen inom tjänstesektorn bromsade in på grund av försämrad matchning på arbetsmarknaden. Med andra ord är tillgången på den kompetens företagen söker för liten.

Sysselsättningen totalt sett i svensk ekonomi ökade ändå med 81 000 under förra året. En överraskande stor ökning kom inom offentlig verksamhet, med 42 000 fler sysselsatta. Detta trots att bristen på personal slagit tidigare toppnoteringar inom offentlig sektor. Ökningen kan sättas i samband med den stora asylinvandringen under 2015 och de stora behoven av att öka personalstyrkan inom utbildning, vård och omsorg. Behoven av personal inom dessa verksamheter har ökat även i samband med en åldrande befolkning.

Under första kvartalet i år har sysselsättningen trots allt ökat överraskande starkt enligt SCB:s Arbetskraftsundersökning. Hela 112 000 fler var sysselsatta jämfört med första kvartalet 2016. Särskilt bidrog en ökning inom åldersgrupperna 25-34 år samt 45-54 år till ökningen första kvartalet. För dem med eftergymnasial utbildning inom dessa åldersgrupper är dock sysselsättningsgraden redan mycket hög, nära 90 procent, vilket minskar utrymmet för ett fortsatt stort bidrag till ökad sysselsättning från dessa åldersgrupper. Enligt AKU svängde dessutom sysselsättningstillväxten betydligt mellan kvartalen under förra året, vilket kan bli fallet även under 2017. Mycket tyder dessutom på att tillväxttakten nu överskattas i AKU. Detta eftersom urvalet i AKU inte kan antas vara representativt för befolkningen som helhet. Under hösten 2016 ökade nämligen antalet beviljade uppehållstillstånd snabbt, men först i september i år kommer denna nya grupp med i AKU:s urval. En stor andel av dem kommer sannolikt ha en lägre sysselsättningsgrad än de personer som nu finns i urvalet i AKU.<sup>15</sup>

I tidigare rapporter har Almega pekat på faktorer som kan förklara den relativt svaga utvecklingen av försäljningspriser bland privata tjänsteföretags under den rådande högkonjunkturen<sup>16</sup>. Sett ur ett historiskt perspektiv är det något av ett lågkonjunkturfenomen i en högkonjunktur. I fördjupningen i avsnitt 4 i den här rapporten framgår att svensk privat tjänstesektor har blivit alltmer internationellt konkurrensutsatt, och att utvecklingen har gått fort de senaste åren. Den större konkurrens som följer av att i högre utsträckning verka på en global marknad är en viktig förklaring till tjänsteföretagens nuvarande svårighet att höja sina försäljningspriser. Detta kan också vara en förklaring till att den så kallade

---

<sup>14</sup> Exempelvis hade Konjunkturinstitutet i augusti 2016 räknat med 56 000 fler sysselsatta 2016 inom den privata tjänstesektorn. Utfallet blev alltså 36 000.

<sup>15</sup> Se vidare Riksbankens penningpolitiska rapport, 27 april 2017.

<sup>16</sup> Se till exempel Almegas konjunkturrapport från november 2016 som finns att ladda ned på [almega.se](http://almega.se)

löneglidningen – löneökningar utöver de kollektivavtalade – har varit historiskt låg de senaste åren. Utfallen i Medlingsinstitutets konjunkturlönestatistik för januari och februari i år, som i genomsnitt var 2,3 procent, indikerar att en dämpad löneglidning alltså består.

Almega bedömer att inflationen mätt med KPI landar på 1,4 procent i år. Inflationstakten ligger fortsatt under Riksbankens inflationsmål på 2 procent, men inflationen tar lite mer fart jämfört med förra året då takten låg på 1,0 procent i genomsnitt. KPIF (KPI med fast bostadsränta) väntas i genomsnitt öka med 1,6 procent i år. Framförallt bidrar en uppgång av energipriserna till den högre inflationen. Priset på olja väntas stabiliseras framöver och därmed bidra klart mindre till prisökningar 2018. Almega utgår ifrån *Oxford Economics* prognos för oljepriset som är 52 dollar per fat både 2017 och 2018.

Kronförsvagningen under andra halvan av 2016 väntas också bidra positivt till inflationen under 2017 (genom att priset på importerade varor och tjänster blir högre med viss fördröjning). Almega räknar emellertid med en något stigande kronkurs framöver, därmed klingar effekten från importerad inflation av under 2018. Dock kommer ett i genomsnitt något ökande prisläge (från låga nivåer) i omvärlden att bidra till att spä på inflationstakten i Sverige både i år och 2018. Företagens fortsatt låga inflationsförväntningar på ett års sikt (drygt 1 procent) verkar i motsatt riktning.<sup>17</sup> Att få upp inflationsförväntningarna påverkade Riksbankens agerande vid det senaste penningpolitiska mötet i april. Då lämnade Riksbanken förvisso reporäntan oförändrad på -0,5 procent, men eldade på den expansiva penningpolitiken genom att utöka köpen av statsobligationer. Almega utgår ifrån att en höjning av reporäntan sker först mot slutet av 2018.

Sammantaget räknar Almega med att inflationen mätt med KPI landar på 1,6 procent 2018. KPI kommer då ”ikapp” KPIF som 2018 också väntas uppgå till 1,6 procent. Det beror främst på att räntehöjningar då drar upp KPI något, men inte KPIF (där bostadsräntan hålls konstant). Almegas prognos för inflationen ligger lägre än Riksbankens prognos för 2018 på 2,1 procent för KPI respektive 1,8 procent för KPIF. En delförklaring är att det historiska sambandet mellan högt resursutnyttjande och stigande försäljningspriser, som flera prognosmakare fortsatt stödjer sina inflationsprognoser på, har försvagats under senare år, enligt Almegas bedömning. Riksbanken räknar dessutom med att börja höja reporäntan i mitten av 2018.

I följande avsnitt belyser vi mer ingående hur tjänstesektorn inverkar på den produktion och sysselsättning i Sverige som kan kopplas till Sveriges export. Dessutom redovisar vi i avsnitt 3.2 resultaten från Almegas nyligen genomförda enkätundersökning bland medlemsföretag inom företagstjänster om deras förväntningar på efterfrågan under första halvåret 2017. Undersökningen visar hur efterfrågan på företagstjänster förväntas utvecklas från olika sektorer i svensk ekonomi samt från delbranscher inom tjänstesektorn under första halvåret i år.

---

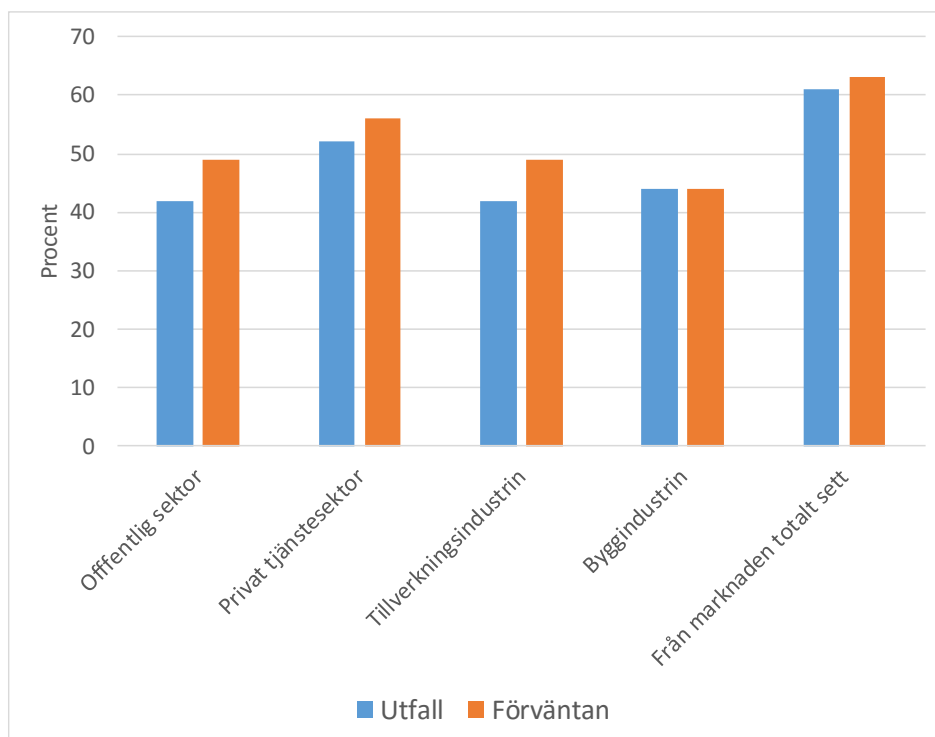
<sup>17</sup> Konjunkturinstitutet, Konjunkturläget, mars 2017

### 3.2 Efterfrågan på företagstjänster väntas bli ännu starkare

Frågan är om den starka efterfrågan på företagstjänster håller i sig. Med hjälp av Almegas egen enkätundersökning kan vi nu svara på frågan. Undersökningen om företagens förväntningar på efterfrågan på deras företagstjänster har riktats till Almegas medlemsföretag inom *IT&Telekomföretagen*, *Svenska Teknik&Designföretagen* samt *Bemanningsföretagen*. Undersökningen genomfördes i april av Sifo, i samarbete med Svenskt Näringslivs företagarpånel. Enkätfrågorna är ställda på uppdrag av Almega för att få information om hur efterfrågan på företagstjänster från olika delar av svensk ekonomi har utvecklats under det senaste halvåret samt om företagens förväntningar om efterfrågan under första halvåret 2017. Almega har härmed genomfört denna unika enkätundersökning för femte gången i rad. Enkätresultaten har visat på god överensstämmelse mellan förväntningar och utfall.

Företagens förväntningar på efterfrågan under första halvåret i år är ännu starkare jämfört med utfallet för andra halvåret 2016. Efterfrågan var då också stark från samtliga delar av ekonomin, och särskilt stark från den privata tjänstesektorn i sig, se tabell 4 på sidan 18. Nu förväntar sig en ännu större andel av företagen att efterfrågan kommer att öka från både privat och offentlig tjänstesektor samt från tillverkningsindustrin under första halvåret i år, se diagram 2.

**Diagram 2: Andel företag inom företagstjänster som anger att efterfrågan har ökat under andra halvåret 2016 samt förväntar sig ökad efterfrågan under första halvåret 2017 från respektive sektor**





Efterfrågan från byggindustrin på företagstjänster väntas ligga kvar på en hög nivå, då en lika stor andel av företagen som rapporterat ökad efterfrågan från byggindustrin under andra halvåret 2016, 44 procent, nu räknar med ökad efterfrågan från denna bransch under första halvåret i år.

Inom den privata tjänstesektorn var efterfrågan på företagstjänster under andra halvåret 2016 starkast från företag inom den omfattande och diversifierade branschen företagstjänster. Företagen inom branschen köper alltså olika typer av företagstjänster av varandra för sin egen produktion. Under första halvåret i år förväntas denna efterfrågan hålla i sig, och öka för nära hälften av Almegas medlemsföretag inom företagstjänster, se tabell 4. Dessutom väntas efterfrågan på deras tjänster öka än mer från handeln, transportbranschen och i viss grad även från vård och omsorgsbranschen, utbildningsföretag samt företag inom personliga och kulturella tjänster.

Under första halvåret i år är det dessutom mycket få företag inom företagstjänster som räknar med minskad efterfrågan. Nu räknar en större andel av företagen med ökad efterfrågan från flertalet delbranscher i svensk ekonomi jämfört med föregående halvår. Den stora andelen företag som förväntar sig oförändrad efterfrågan tillsammans med andelen som förväntar sig ökad efterfrågan tyder på att den starka konjunkturen från förra året väntas hålla i sig under första halvåret i år.

Almegas enkätundersökning visar sammanfattningsvis att företagstjänster av olika slag efterfrågas från samtliga sektorer i svensk ekonomi. Att efterfrågan är så omfattande, och ökar, driver tillväxten inom företagstjänster i Sverige. Det tyder också på en fortsatt tillväxtpotential för företagen inom denna stora bransch.

#### **Metod för Almegas Företagarpanel**

Webbundersökningen är utförd av Kantar Sifo bland de medlemmar i Svenskt Näringslivs Företagarpanel som arbetar med företagstjänster, dvs. medlemmar i Bemanningsföretagen, IT & Telekomföretagen och Svenska Teknik & Designföretagen.

Undersökningen är genomförd på uppdrag av Almega i samarbete med Svenskt Näringsliv.

Tidsperiod:  
5 – 19 april 2017

**Tabell 4: Resultat från Almegas företagarpanel om efterfrågan på företagstjänster**

| <b>Efterfrågan på företagstjänster</b>              |  | <b>Andra halvåret 2016, UTFALL</b>     |            |         |        |           |
|-----------------------------------------------------|--|----------------------------------------|------------|---------|--------|-----------|
| <b>från följande delar av ekonomin:</b>             |  | Ökat                                   | Oförändrad | Minskat | Vet ej | Netto     |
| <b><i>Sektorer i svensk ekonomi:</i></b>            |  |                                        |            |         |        |           |
| Offentlig sektor                                    |  | 42                                     | 48         | 9       | 1      | <b>33</b> |
| Privat tjänstesektor                                |  | 52                                     | 41         | 7       | 0      | <b>45</b> |
| Tillverkningsindustrin                              |  | 42                                     | 45         | 9       | 4      | <b>33</b> |
| Byggindustrin                                       |  | 44                                     | 44         | 7       | 5      | <b>37</b> |
| Från marknaden totalt sett                          |  | 61                                     | 32         | 7       | 0      | <b>54</b> |
| <b><i>Delbranscher av privat tjänstesektor:</i></b> |  |                                        |            |         |        |           |
| Handel                                              |  | 34                                     | 55         | 6       | 5      | <b>28</b> |
| Transporter                                         |  | 43                                     | 49         | 2       | 6      | <b>41</b> |
| Finansiell sektor                                   |  | 31                                     | 61         | 3       | 5      | <b>28</b> |
| Företagstjänster                                    |  | 48                                     | 41         | 6       | 5      | <b>42</b> |
| Vård/omsorg                                         |  | 34                                     | 54         | 3       | 9      | <b>31</b> |
| Utbildningsföretag                                  |  | 25                                     | 63         | 8       | 4      | <b>17</b> |
| Personliga/kulturella tjänster                      |  | 18                                     | 59         | 9       | 14     | <b>9</b>  |
| <b>Efterfrågan på företagstjänster</b>              |  | <b>Första halvåret 2017, FÖRVÄNTAN</b> |            |         |        |           |
| <b>från följande delar av ekonomin:</b>             |  | Ökar                                   | Oförändrad | Minskar | Vet ej | Netto     |
| <b><i>Sektorer i svensk ekonomi:</i></b>            |  |                                        |            |         |        |           |
| Offentlig sektor                                    |  | 49                                     | 42         | 7       | 2      | <b>42</b> |
| Privat tjänstesektor                                |  | 56                                     | 41         | 2       | 1      | <b>54</b> |
| Tillverkningsindustrin                              |  | 49                                     | 47         | 3       | 1      | <b>46</b> |
| Byggindustrin                                       |  | 44                                     | 51         | 4       | 1      | <b>40</b> |
| Från marknaden totalt sett                          |  | 63                                     | 35         | 2       | 0      | <b>61</b> |
| <b><i>Delbranscher av privat tjänstesektor:</i></b> |  |                                        |            |         |        |           |
| Handel                                              |  | 38                                     | 60         | 2       | 0      | <b>36</b> |
| Transporter                                         |  | 46                                     | 50         | 2       | 2      | <b>44</b> |
| Finansiell sektor                                   |  | 32                                     | 59         | 3       | 6      | <b>29</b> |
| Företagstjänster                                    |  | 47                                     | 49         | 1       | 3      | <b>46</b> |
| Vård/omsorg                                         |  | 36                                     | 58         | 6       | 0      | <b>30</b> |
| Utbildningsföretag                                  |  | 29                                     | 63         | 9       | 0      | <b>20</b> |
| Personliga/kulturella tjänster                      |  | 23                                     | 64         | 9       | 4      | <b>14</b> |

Källa: Almegas Företagarpanel för tjänstesektorn i samarbete med Svenskt Näringsliv, april 2017.

Anm. Nettotalen visar andelen företag som svarat en ökning i efterfrågan minus andelen som svarat en minskning.

Observera att antalet företag som svarat på frågan om efterfrågan från den privata tjänstesektorn kan skilja sig från antalet företag som svarat på frågan om efterfrågan från tjänstesektorns delbranscher.

## 4 Fördjupning: Tjänsteinnehållet i svensk export ökar<sup>18</sup>

### 4.1 Inledning

Sverige är en ”liten, öppen ekonomi” som är starkt beroende av sin utrikeshandel. Det innebär i sin tur att ekonomin är beroende av att ha en stark exportsektor med företag som kan konkurrera på globala marknader. Med en ”liten ekonomi” menas att landet är för litet för att producera alla möjliga varor och tjänster som säljs i världen och i Sverige, varför även importen av varor och tjänster är viktig för ekonomin. För att lyckas konkurrera på världsmarknaden har exportföretagen specialiserat sig på den produktion där de har komparativa fördelar gentemot konkurrenter utomlands.

Sedan 1990-talet har specialiseringen av Sveriges produktion av exportprodukter<sup>19</sup> präglats av att exporten fått ett allt större tjänsteinnehåll, dels i form av ökad andel tjänster som insats i produktionen av exportprodukterna inom gruv- och tillverkningsindustrin, och dels i form av ökad export från tjänstesektorn i sig. Under de senaste åren, från finanskrisen 2008 och framåt, visar ny statistik att denna strukturomvandling fortsatt och i snabb takt. En huvudsaklig slutsats som kan dras är att den internationellt konkurrensutsatta sektorn utgör en väsentlig del av näringslivets produktion och sysselsättning i Sverige. Utvecklingen visar på ett ökat tjänsteinnehåll i Sveriges produktion för exportmarknaden och att denna produktion är både utspridd och starkt integrerad mellan exportindustrin och särskilt företagstjänster. Dessutom har exporten av renodlade tjänster från främst företagstjänster ökat.

Sveriges export har dessutom fått en ökad andel importerade insatsvaror och insatstjänster. I denna fördjupning redovisar vi även en ny dimension av Sveriges export, då vi i ett särskilt avsnitt inkluderar importerade insatsvaror och tjänster som används för produktionen av Sveriges exportprodukter. Även med detta sätt att mäta framgår att andelen tjänster av Sveriges export ökat markant under 2000-talet.

Denna fördjupning bygger dels på SCB:s senast uppdaterade input-output-statistik från nationalräkenskaperna, som täcker perioden 2008-2014. Dessutom bygger avsnittet om importen av insatstjänster för Sveriges produktion av exportprodukter på statistik från EU:s databas *World Input Output Database* (WIOD), som täcker perioden 2000-2014.

---

<sup>18</sup> Denna fördjupning bygger till stor del på en rapport som tagits fram gemensamt av Almega och Industriarbetsgivarna, se ”Sveriges exportsektor växer med ökat tjänsteinnehåll”, 3 maj 2017. Dessutom finns i denna fördjupning ett särskilt avsnitt, 4.4 - 4.5, som Almega tagit fram utifrån WIOD, med fokus på importen av insatstjänster som används för produktionen av Sveriges export.

<sup>19</sup> Med ”exportprodukt” syftar vi på både vara och tjänst. En produkt kan också vara en blandning av vara och tjänst.

## 4.2 Företagstjänster bidrar alltmer till Sveriges export

Om vi utgår från efterfrågan från exportmarknaden på exportprodukter från Sverige har exportindustrin störst andel av näringslivets förädlingsvärde för export. Samtidigt har tjänstesektorns andel ökat, se tabell 1 nedan. Dessa andelar utgår alltså från den export som genereras av slutlig efterfrågan från exportmarknaden, dvs. efterfrågan på färdiga produkter som säljs för konsumtion eller investeringar på exportmarknaden.

Andelarna i tabell 1 nedan motsvarar den produktion som behövs, både direkt i varje bransch och indirekt bland leverantörer av insatsvaror och insatstjänster, för att producera produkterna för slutlig användning på exportmarknaden. Insatserna kan komma från såväl industrin som från tjänstesektorn. Exportindustrin köper in en större andel insatstjänster än insatsvaror för sin produktion, och andelen inköp av insatstjänster är ännu mer dominerande i tjänstesektorn för produktionen av dess tjänster som säljs på exportmarknaden.

Industrins andel av Sveriges samlade förädlingsvärde för export har minskat från nära 64 procent 2008 till drygt 56 procent 2014, medan den privata tjänstesektorns andel ökat, från sammanlagt drygt 34 procent 2008 till lite över 41 procent 2014, se tabell 1 nedan. Strukturuomvandlingen mot ökad tjänsteexport har pågått under en längre tid, men har snabbats upp under 2000-talet.<sup>20</sup>

Det är främst en ökning av företagstjänsternas<sup>21</sup> andel av Sveriges export av förädlingsvärde som har bidragit till tjänstesektorns växande andel av exporten mellan 2008 och 2014, se även diagram 1. Företagstjänsternas andel av näringslivets totala förädlingsvärde för exportmarknaden ökade från 13,2 procent 2008 till hela 17,3 procent 2014. Denna ökning avspeglar med andra ord ökad efterfrågan från exportmarknaden på denna typ av tjänster.

Tack vare den tekniska utvecklingen kan företagstjänster numera ofta produceras i Sverige och enkelt levereras till kunder världen över. Särskilt exporten av datatjänster har ökat under 2000-talet och uppgick till något över 100 miljarder kronor under 2016. Även exporten av andra typer av företagstjänster har ökat. Den största delposten är forskning och utveckling (FoU) och därefter kommer teknikkonsulttjänster. Till exporten av företagstjänster hör även juridiska tjänster, management och PR med mera.<sup>22</sup>

Handeln har också en relativt stor andel av tjänstesektorns förädlingsvärde som är kopplad till Sveriges export, se tabell 1. I det här fallet rör det sig främst om export som

---

<sup>20</sup> Se vidare *SCB-indikatorer*, SCB oktober 2012.

<sup>21</sup> Till företagstjänster räknas här följande branscher utifrån input-output-statistiken: Datakonsulter m.m., telekommunikation, juridik, PR, organisationskonsulter, arkitekter, teknikkonsulter, forskning och utveckling, reklam, design, uthyrning, leasing, arbetsförmedling, bemanning, säkerhetstjänster m.m.

<sup>22</sup> Se vidare statistiken över exporten av tjänster i betalningsbalansstatistiken, SCB.

går via partihandeln. En del handelsmarginaler uppstår också via re-export, dvs. export av produkter som tidigare importerats till Sverige. En stor del av handelsmarginalerna är alltså kopplade till Sveriges varuexport, även marginaler från det som kallas merchanting. Dessa bokförs i statistiken som en del av varuexporten trots att de skiljer sig från det vi normalt förknippar med varuexport. För Sveriges del domineras denna typ av intäkter av några få multinationella företag.<sup>23</sup> Dessa finns både inom industrin och tjänstesektorn. Merchanting som härrör från tjänstebranscher tog ökad fart från år 2006.<sup>24</sup>

Merchanting är den handelsmarginal som uppstår mellan inköpspris och försäljningspris när svenska företag köper och säljer varor vidare i utlandet utan att varorna passerar den svenska gränsen. I Sverige har merchanting fått en växande betydelse sedan 1990-talet, i takt med att multinationella bolag har ökat försäljning från produktionsenheter utomlands. Merchanting kan beskrivas som att ett företag verksamt i Sverige låter ett företag utomlands, ofta ett dotterbolag, tillverka produkter till ett överenskommet pris. Företaget i Sverige säljer sedan produkterna på världsmarknaden till världsmarknadspris som oftast är högre än inköpspriset. Skillnaden mellan försäljningspris och inköpspris registreras som svensk varuexport, även fast varorna alltså inte passerat den svenska gränsen. Den här marginalen tas hem till det svenska moderbolaget som ersättning för den arbetsinsats som tidigare gjorts i Sverige, dvs. i många fall har produkterna tidigare utvecklats genom FoU inom bolaget med hemvist i Sverige.

**Tabell 1: Andelar av Sveriges export av förädlingsvärde**

(direkt och indirekt förädlingsvärde per bransch)

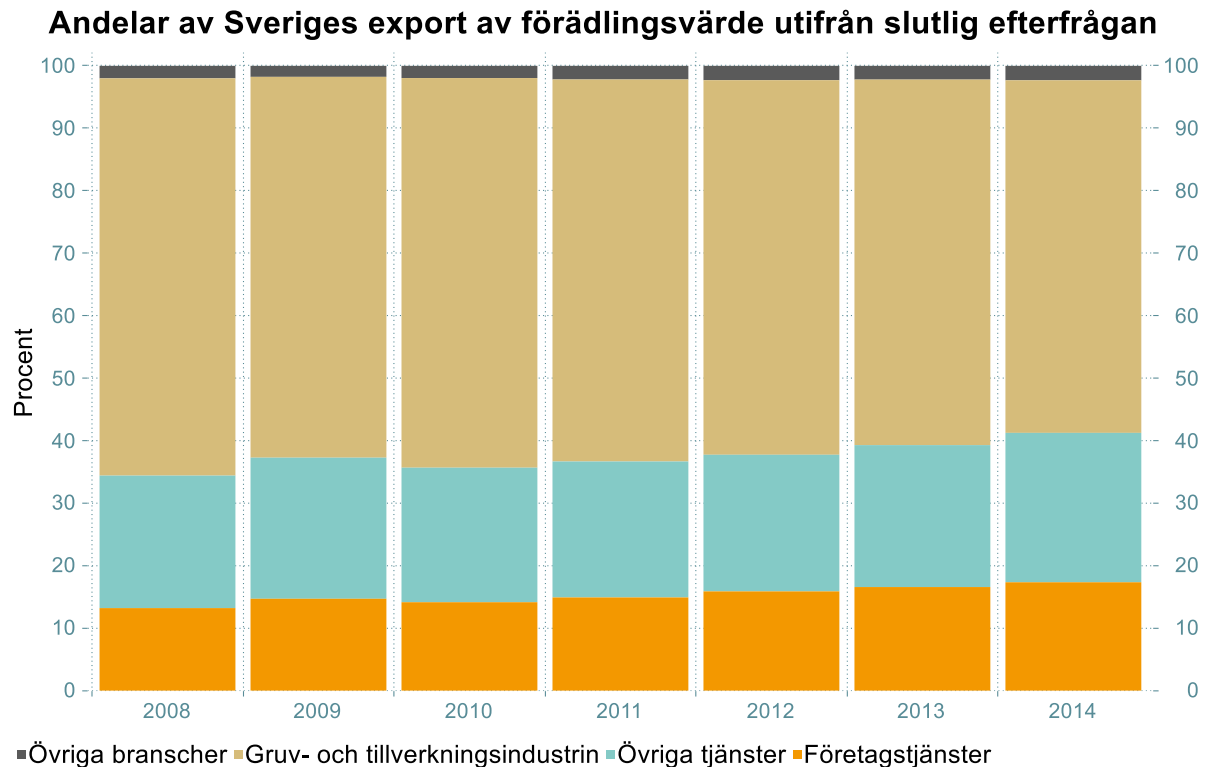
| År                                             | 2008         | 2009         | 2010         | 2011         | 2012         | 2013         | 2014         |
|------------------------------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| Företagstjänster                               | 13,2         | 14,7         | 14,1         | 14,9         | 15,9         | 16,6         | 17,3         |
| Handeln                                        | 12,4         | 12,6         | 12,7         | 13,5         | 13,7         | 14,0         | 14,5         |
| Övriga tjänster                                | 8,8          | 10,0         | 8,9          | 8,3          | 8,2          | 8,8          | 9,4          |
| <b>Privat tjänstesektor totalt</b>             | <b>34,4</b>  | <b>37,3</b>  | <b>35,7</b>  | <b>36,7</b>  | <b>37,7</b>  | <b>39,3</b>  | <b>41,3</b>  |
| Basindustrin                                   | 16,2         | 15,0         | 16,6         | 16,6         | 15,9         | 15,1         | 14,9         |
| <b>Gruv- och tillverkningsindustrin totalt</b> | <b>63,6</b>  | <b>61,0</b>  | <b>62,4</b>  | <b>61,1</b>  | <b>60,0</b>  | <b>58,5</b>  | <b>56,4</b>  |
| Övriga branscher                               | 2,0          | 1,8          | 2,0          | 2,2          | 2,3          | 2,2          | 2,3          |
| <b>Summa näringslivet totalt</b>               | <b>100,0</b> | <b>100,0</b> | <b>100,0</b> | <b>100,0</b> | <b>100,0</b> | <b>100,0</b> | <b>100,0</b> |

Källa: SCB (input-output-tabeller), Almega, Industrierbetsgivarna.

<sup>23</sup> Se vidare Riksbanken, *Staff memo. Merchanting och de multinationella bolagen – viktiga förklaringar till Sveriges bytesbalansöverskott*, april 2017.

<sup>24</sup> SCB, Sveriges ekonomi statistiskt perspektiv, nummer 1-2014.

**Diagram 1**



Källa: SCB (input-output-statistiken), Almega, Industriarbetsgivarna.

Med hjälp av input-output-statistiken går det också att få fram den totala andelen ren tjänste- respektive ren varuproduktion som används som insats i näringslivets totala produktion av exportprodukter. Nu ska vi svara på frågan: Hur stor andel av den totala exportens förädlingsvärde utgörs av varor respektive tjänster? Här summerar vi alltså dels den varuproduktion som bidragit till näringslivets totala produktion av exportprodukter och dels motsvarande summering av tjänsteproduktion som bidragit till den totala produktionen av exportprodukter. En uppdelning på den samlade, renodlade varu- respektive tjänsteproduktionen för näringslivets export återspeglar hur stor vikt varor respektive tjänster har inom näringslivets totala produktion för export.

I tabell 2 ingår exempelvis industrins tjänsteproduktion i den privata tjänstesektorns bidrag till exportens förädlingsvärde. Bidraget från industrins rena varuproduktion redovisas alltså för sig i tabell 2. Med andra ord ingår den tjänsteproduktion som industrin genererar bland tjänsteproducenter i summan för den rena tjänsteproduktionen som kan kopplas till näringslivets totala produktion för export.

Om vi delar upp produktionen i renodlade varor respektive tjänster för produktionen av näringslivets export framgår att tjänsternas andel av den totala exportens förädlingsvärde har ökat, från 49 procent 2008 till cirka 54 procent 2014, se diagram 2

samt tabell 2. Se även figur på sidan 25 som visar en enkel översikt över vad den totala exporten av förädlingsvärde avser.

54 procent är alltså svaret på frågan hur stor andel av Sveriges totala export av inhemskt producerat förädlingsvärde som utgörs av tjänster. Man kan uttrycka det som att tjänsteinnehållet i näringslivets produktion av exportprodukter har ökat till 54 procent. Resten, 46 procent, består av varuproduktion för Sveriges export. Näringslivets export är i själva verket en mix av varor och tjänster, där tjänsternas andel nu utgör drygt hälften.

För att nämna endast några exempel för att öka förståelsen för vad som menas med ”tjänsteinnehåll” i en produkt kan det exempelvis bestå av en teknisk innovation, av ett IT-system och olika typer av programvaror eller design av exportprodukter. Av tabellen nedan framgår att det främst är företagstjänster som ökat sin andel av den tjänsteproduktion som används inom näringslivet för att producera exportprodukter i Sverige. Även denna beräkning visar att det ökade tjänsteinnehållet i Sveriges export främst förklaras av ett ökat bidrag från företagstjänster samt i viss mån även från handeln.

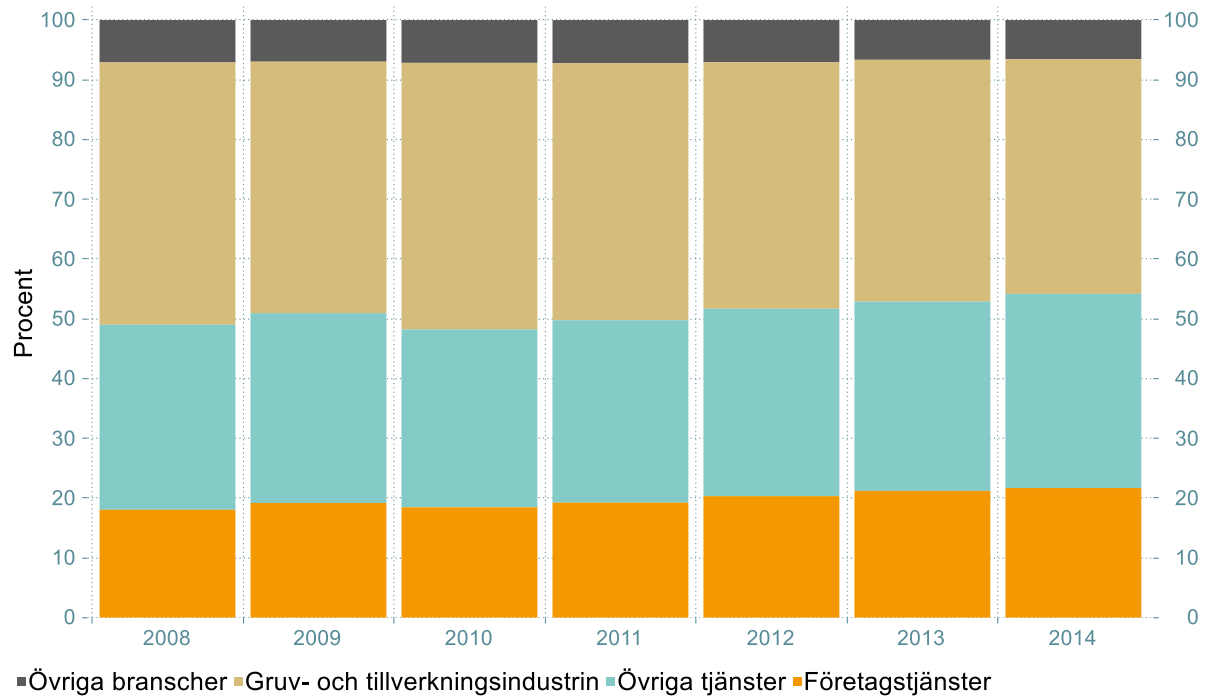
**Tabell 2: Uppdelning av Sveriges export av förädlingsvärde på ren tjänsteproduktion respektive ren varuproduktion**

|                                                                                                      | 2008         | 2009         | 2010         | 2011         | 2012         | 2013         | 2014         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| <b>Bidrag till exportens förädlingsvärde från ren tjänsteproduktion inom hela näringslivet från:</b> |              |              |              |              |              |              |              |
| Företagstjänster                                                                                     | 18,0         | 19,2         | 18,4         | 19,2         | 20,3         | 21,2         | 21,7         |
| Handeln                                                                                              | 13,8         | 13,9         | 14,0         | 14,4         | 14,4         | 14,4         | 15,1         |
| Övriga tjänster                                                                                      | 17,2         | 17,9         | 15,8         | 16,1         | 17,0         | 17,3         | 17,4         |
| <b>Privat tjänstesektor totalt</b>                                                                   | <b>49,0</b>  | <b>51,0</b>  | <b>48,2</b>  | <b>49,8</b>  | <b>51,7</b>  | <b>52,9</b>  | <b>54,2</b>  |
| <b>Bidrag till exportens förädlingsvärde från ren varuproduktion inom hela näringslivet:</b>         |              |              |              |              |              |              |              |
| Basindustrin                                                                                         | 9,3          | 7,6          | 9,3          | 9,2          | 8,6          | 8,1          | 8,2          |
| <b>Gruv- och tillverkningsindustrin totalt</b>                                                       | <b>43,9</b>  | <b>42,1</b>  | <b>44,6</b>  | <b>43,0</b>  | <b>41,2</b>  | <b>40,5</b>  | <b>39,3</b>  |
| Övriga branscher                                                                                     | 7,1          | 7,0          | 7,2          | 7,2          | 7,1          | 6,7          | 6,6          |
| <b>Summa näringslivet totalt</b>                                                                     | <b>100,0</b> | <b>100,0</b> | <b>100,0</b> | <b>100,0</b> | <b>100,0</b> | <b>100,0</b> | <b>100,0</b> |

Källa: SCB (input-output-tabeller), Almega, Industrierbetsgivarna.

**Diagram 2**

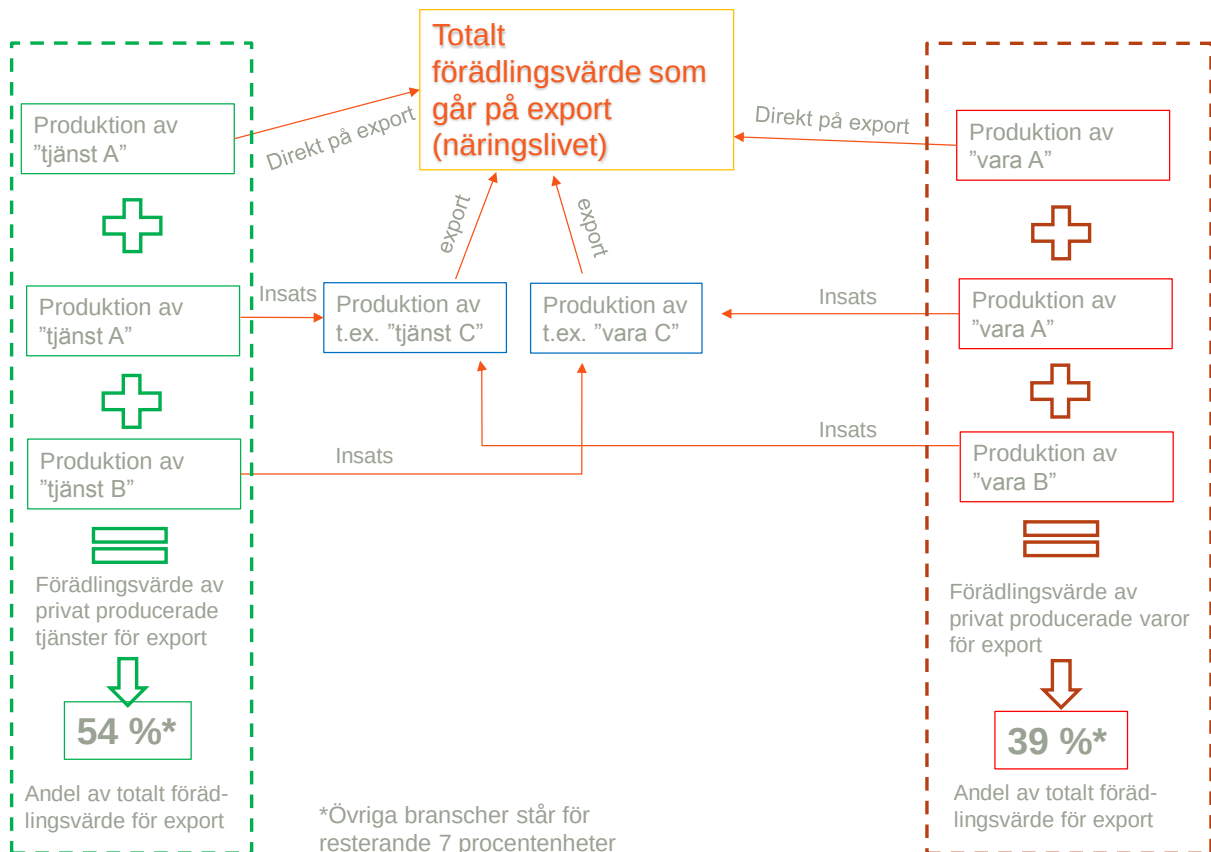
**Andelar av näringslivets förädlingsvärde för export**



Källa: SCB (input-output-statistik), Almega, Industriarbetsgivarna.



**Översiktlig bild över vad uppdelningen av exporten på ren varuproduktion respektive ren tjänsteproduktion i tabell 2 avser:**



### 4.3 Över en miljon sysselsätts för att producera exportprodukter

Trots att Sveriges exportproduktion drabbades mycket hårt av den senaste finanskrisen 2008 och den historiskt långsamma återhämtningen av efterfrågan på Sveriges exportmarknader efter krisen, har sysselsättningen inom Sveriges exportproduktion återhämtat sig en del och uppgår till drygt 1,1 miljoner sysselsatta totalt med produktion av exportprodukter. Det motsvarar en fjärdedel av Sveriges totala sysselsättning. Finanskrisen drabbade både industri- och tjänsteföretag som producerar för export, och ledde till minskad sysselsättning inom näringslivets produktion för export med totalt drygt 98 000 jobb mellan år 2008 och 2009, se tabell 4 nedan.

Tabell 3 samt diagram 3 visar det totala antalet sysselsatta med exportproduktion uppdelat på ren tjänsteproduktion respektive ren varuproduktion. Uppdelningen är gjord på motsvarande sätt som i tabell 2 för produktionen. Antalet sysselsatta inom tjänstesektorn med produktion som har koppling till Sveriges export är alltså summan av antalet sysselsatta med ren tjänsteproduktion i hela näringslivet, alltså både direkt i tjänstesektorn och indirekt i övriga branscher i näringslivet. På motsvarande sätt summeras antalet sysselsatta inom industrin med ren varuproduktion i hela näringslivet som har koppling till Sveriges export.

Av tabell 3 framgår att antalet sysselsatta inom den privata tjänstesektorn med ren tjänsteproduktion för Sveriges export minskade till och med mer mellan 2008 och 2009 än motsvarande minskning i gruv- och tillverkningsindustrin. Minskningen inom den privata tjänstesektorn uppgick till ca 51 500 färre sysselsatta och inom industrin till drygt 43 000 mellan 2008 och 2009.

Att sysselsättningen bland tjänsteproducenter minskade mer än bland varuproducenter i samband med finanskrisen återspeglar tjänsteföretagens tungt vägande betydelse som leverantörer av tjänster för produktionen av exportprodukter i många branscher, inte minst för exportindustrin. Dessutom har den direkta exporten från tjänstesektorn i sig ökat, vilket ökar tjänstesektorns känslighet för utvecklingen av efterfrågan på exportmarknader. Även partihandeln påverkades relativt kraftigt av finanskrisen, vars omsättning minskade 2009. Den sysselsättning som inom handeln kan knytas till Sveriges export minskade också samma år, med nära 20 000 färre sysselsatta, se tabell 3 och 4.

Vid sidan av exportindustrin påverkas alltså också stora delar av tjänstesektorn av förändringar i efterfrågan på Sveriges exportmarknader. Tjänstesektorn är med andra ord inte immun mot den ekonomiska utvecklingen i omvärlden. Den har snarare blivit allt mer känslig för hur efterfrågan på Sveriges exportprodukter utvecklas, eftersom tjänsteproduktionen spelar en så viktig och växande roll för denna produktion.

**Tabell 3: Antal sysselsatta med produktion av Sveriges exportprodukter**

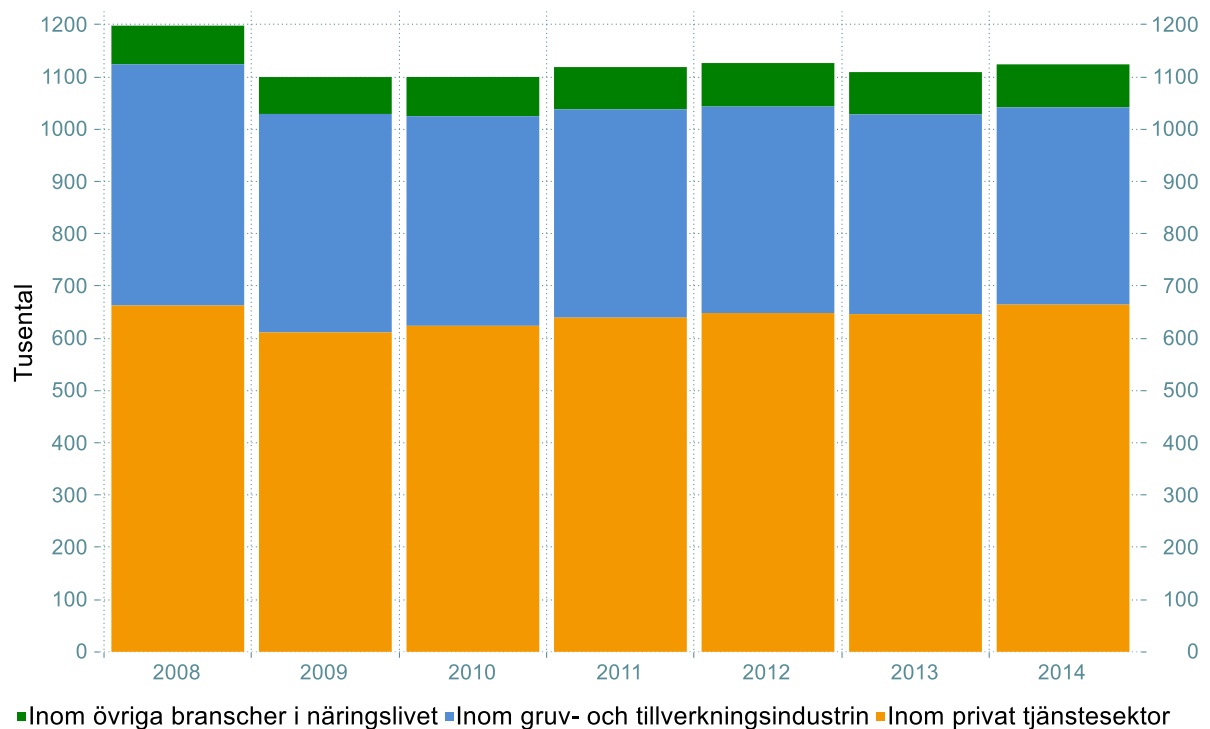
Uppdelning på sysselsatta med ren tjänsteproduktion respektive ren varuproduktion

| År                              | 2008             | 2009             | 2010             | 2011             | 2012             | 2013             | 2014             |
|---------------------------------|------------------|------------------|------------------|------------------|------------------|------------------|------------------|
| Inom privat tjänstesektor       | 662 705          | 611 175          | 623 837          | 639 475          | 648 283          | 646 287          | 664 470          |
| varav                           |                  |                  |                  |                  |                  |                  |                  |
| inom företagstjänster           | 256 052          | 240 000          | 244 617          | 251 079          | 264 351          | 265 115          | 272 198          |
| inom handeln                    | 218 010          | 198 199          | 207 673          | 216 176          | 212 779          | 211 389          | 220 652          |
| Inom industrin                  | 461 511          | 418 115          | 401 196          | 398 669          | 395 257          | 382 189          | 377 416          |
| varav                           |                  |                  |                  |                  |                  |                  |                  |
| inom basindustrin               | 97 021           | 91 068           | 87 339           | 87 639           | 86 667           | 82 445           | 80 197           |
| Inom övriga branscher           | 74 077           | 70 632           | 75 010           | 80 891           | 83 186           | 80 945           | 82 323           |
| <b>Totalt inom näringslivet</b> | <b>1 198 293</b> | <b>1 099 922</b> | <b>1 100 043</b> | <b>1 119 035</b> | <b>1 126 726</b> | <b>1 109 421</b> | <b>1 124 209</b> |

Källa: SCB (input-output-tabeller), Almega, Industriarbetsgivarna.

**Diagram 3**

**Antal sysselsatta, direkt och indirekt, med produktionen av Sveriges export**



Källa: SCB (input-output-statistiken), Almega, Industriarbetsgivarna.

Efter den kraftiga nedgången för sysselsättningen 2009 har det skett en markant återhämtning inom den tjänsteproduktion som kan kopplas till Sveriges export. Inom den privata tjänstesektorn har drygt 53 000 nya jobb med koppling till exporten skapats enbart under den korta perioden 2010-2014. En stor del av denna ökning har skett inom branscher som klassas som företagstjänster<sup>25</sup>, där drygt 32 000 nya jobb vuxit fram efter 2009 tack vare efterfrågan på näringslivets exportprodukter. Antalet sysselsatta med produktion av företagstjänster för Sveriges export har ökat varje år från och med 2010.

I tabell 4 redovisas förändringen av sysselsättningen inom varje sektor som kan kopplas till näringslivets produktion av exportprodukter med uppdelning på ren tjänste- respektive ren varuproduktion. Industrins sysselsättning med varuproduktion för export minskade som mest under 2009-2010, och har fortsatt att minska därefter, men i mindre grad. Detta speglar alltså en minskad andel sysselsatta med ren varuproduktion inom industrin som bidrar till det totala näringslivets produktion av exportprodukter.

**Tabell 4: Förändring av antalet sysselsatta med produktionen av Sveriges exportprodukter**

Förändring i antal sysselsatta mellan respektive år

| År                                 | 2014/2009     | 2009           | 2010       | 2011          | 2012         | 2013           | 2014          |
|------------------------------------|---------------|----------------|------------|---------------|--------------|----------------|---------------|
| Inom privat tjänstesektor<br>varav | 53 295        | -51 530        | 12 662     | 15 638        | 8 808        | -1 996         | 18 183        |
| inom företagstjänster              | 32 198        | -16 052        | 4 617      | 6 462         | 13 272       | 764            | 7 083         |
| inom handeln                       | 22 453        | -19 811        | 9 474      | 8 503         | -3 397       | -1 390         | 9 263         |
| Inom industrin<br>varav            | -40 699       | -43 396        | -16 919    | -2 527        | -3 412       | -13 068        | -4 773        |
| inom basindustrin                  | -10 871       | -5 953         | -3 729     | 300           | -972         | -4 222         | -2 248        |
| Inom övriga branscher              | 11 691        | -3 445         | 4 378      | 5 881         | 2 295        | -2 241         | 1 378         |
| <b>Totalt inom näringslivet</b>    | <b>24 287</b> | <b>-98 371</b> | <b>121</b> | <b>18 992</b> | <b>7 691</b> | <b>-17 305</b> | <b>14 788</b> |

Källa: SCB (input-output-tabeller), Almega, Industriarbetsgivarna.

Även inom handeln skapade exporten fler jobb efter nedgången 2009. År 2014 fanns drygt 22 000 fler sysselsatta inom handeln med koppling till Sveriges export jämfört med 2009.

Sysselsättningen inom ren tjänsteproduktion som kan knytas till näringslivets exportproduktion tog fart 2010. Störst ökning på ett år kom 2014. En fortsatt och starkare återhämtning på Sveriges exportmarknader torde skapa ökad efterfrågan på arbetskraft inom tjänstesektorn för produktion av Sveriges exportprodukter framöver

<sup>25</sup> Till företagstjänster räknas här följande branscher utifrån input-output-statistiken: Datakonsulter m.m., telekommunikation, juridik, PR, organisationskonsulter, arkitekter, teknikonsulter, forskning och utveckling, reklam, design, uthyrning, leasing, arbetsförmedling, bemanning, säkerhetstjänster m.m.

Efterfrågan på näringslivets exportprodukter under de senaste åren har skapat flest jobb inom ren tjänsteproduktion för Sveriges export. Inom näringslivet totalt har drygt 24 000 fler jobb för produktionen av näringslivets exportprodukter skapats efter den djupa nedgången 2009 i samband med finanskrisen, se tabell 4.

Medan sysselsättningen med ren varuproduktion inom industrin minskat med drygt 40 000 jobb mellan 2014 och 2009, har alltså antalet sysselsatta inom tjänstesektorn som kan kopplas till produktionen av Sveriges exportprodukter ökat, dels direkt i tjänstesektorn och dels indirekt i övriga branscher inom näringslivet. Det speglar det ökade tjänsteinnehållet i Sveriges export, då alltfler jobb skapats för att producera tjänster som exporteras, antingen som färdiga tjänster för konsumtion eller investeringar på exportmarknaden, eller tjänster som används som insats i produktionen av exportprodukter i övriga branscher i näringslivet.

Antalet sysselsatta med produktionen av Sveriges exportprodukter utgör stora andelar av sysselsättningen inom näringslivet. Då vi summerar antalet sysselsatta med exportproduktion över samtliga branscher i näringslivet, har den privata tjänstesektorn störst andel, cirka 22 procent av näringslivets totala sysselsättning, se tabell 5. Industrins motsvarande andel hade minskat till 12,6 procent 2014, från en andel på 15,9 procent 2008. Denna nedgång speglar alltså den minskade andelen sysselsatta med ren varuproduktion för Sveriges export. I den ökade andelen sysselsatta med tjänsteproduktion för Sveriges export ingår alltså den sysselsättning som genererats av industrin och övrigt näringsliv.

Efter den kraftiga nedgången av sysselsättningen i samband med finanskrisen har jobbtillväxten vänt uppåt igen och år 2014 arbetade en så stor andel som nära 38 procent av näringslivets totalt antal sysselsatta med att producera produkter för exportmarknaden, se tabell 5.

**Tabell 5: Andel sysselsatta med ren tjänsteproduktion respektive ren varuproduktion för näringslivets produktion av exportprodukter**

Andelar av sysselsättningen inom näringslivet

| År                                  | 2008        | 2009        | 2010        | 2011        | 2012        | 2013        | 2014        |
|-------------------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| Inom privat tjänstesektor totalt    | 22,9        | 21,8        | 21,4        | 21,9        | 22,1        | 21,8        | 22,2        |
| varav                               |             |             |             |             |             |             |             |
| inom företagstjänster               | 8,8         | 8,6         | 8,4         | 8,6         | 9,0         | 9,0         | 9,1         |
| inom handeln                        | 7,5         | 7,1         | 7,1         | 7,4         | 7,2         | 7,1         | 7,4         |
| Övriga tjänstebranscher             | 6,5         | 6,2         | 5,9         | 5,9         | 5,8         | 5,7         | 5,7         |
| Inom industrin totalt               | 15,9        | 14,9        | 13,8        | 13,7        | 13,5        | 12,9        | 12,6        |
| varav                               |             |             |             |             |             |             |             |
| inom basindustrin                   | 3,3         | 3,3         | 3,0         | 3,0         | 3,0         | 2,8         | 2,7         |
| Inom övriga branscher               | 2,6         | 2,5         | 2,6         | 2,8         | 2,8         | 2,7         | 2,8         |
| <b>Andel av näringslivet totalt</b> | <b>41,3</b> | <b>39,3</b> | <b>37,8</b> | <b>38,4</b> | <b>38,4</b> | <b>37,5</b> | <b>37,6</b> |

Källa: SCB (input-output-tabeller), Almega, Industriarbetsgivarna.

#### 4.4 Det internationella konkurrenstrycket ökar för tjänsteproducenter

Strukturomvandlingen mot en ökad andel tjänster i produktionen av Sveriges exportprodukter innebär bland annat att exportsektorns konkurrenskraft i växande grad beror på utvecklingen av dess tjänsteinnehåll. Det innebär också att tjänsteföretag som i ökad grad producerar tjänster för export utsätts för ökad internationell konkurrens. Det hårdare konkurrenstrycket för tjänstesektorn kan delas in i tre dimensioner:

För det första utsätts en ökad andel av tjänstesektorn för internationell konkurrens genom den ökade direkta exporten från tjänstesektorn. Alltså exporten av tjänster för konsumtion eller investeringar på exportmarknaden, som vi belyste i föregående avsnitt.

För det andra utsätts en växande del av tjänstesektorn, främst företagstjänster, för ökad internationell konkurrens då företagen bidrar med insatser av tjänster för näringslivets produktion av exportprodukter.

För det tredje utsätts tjänstesektorn för ökad utländsk konkurrens genom att Sverige importerar en större andel insatstjänster för produktionen av Sveriges exportprodukter och även produkter för den inhemska marknaden.<sup>26</sup> Med andra ord konkurrerar inhemska tjänsteproducenter med utländska om marknadsandelar på den svenska marknaden.

<sup>26</sup> I denna fördjupning avgränsar vi analysen till produktionen av produkter för exportmarknaden.

I följande avsnitt belyser vi särskilt hur importen av insatstjänster för produktionen av exportprodukter i Sverige utvecklats under perioden 2000-2014. Då utgår vi från ett mått på Sveriges produktion av exportprodukter som inkluderar import av insatsvaror och tjänster. Detta för att få grepp om hur importen av insatstjänster utvecklats från år 2000 som andel av Sveriges export.

#### **4.5 Importen av insatstjänster för Sveriges export har ökat**

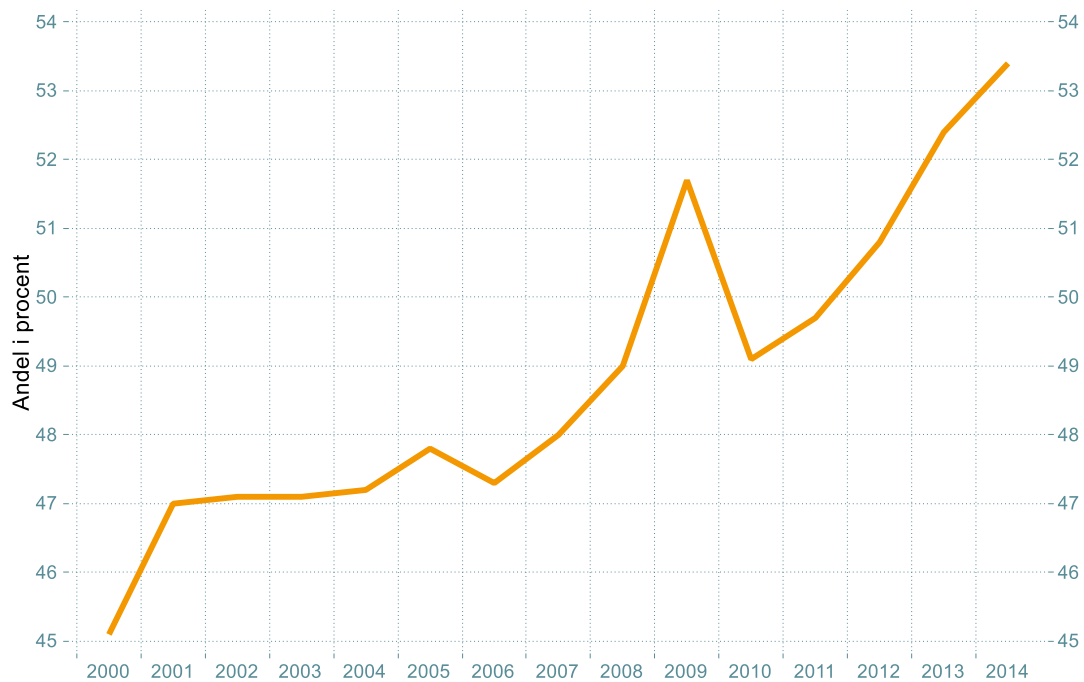
Som andel av Sveriges totala förädlingsvärde för export, då importerade insatsvaror och insatstjänster inkluderas, har andelen inhemskt och utländskt producerade tjänster av Sveriges export ökat betydligt från år 2000 till och med 2014. Andelen rena tjänster av Sveriges export, inhemskt producerade samt importerade insatstjänster, har ökat från 45 procent år 2000 till drygt 53 procent år 2014, enligt beräkningar på basis av den internationella databasen World Input Output Database (WIOD).<sup>27</sup> Ökningen har varit relativt stadig, med ett kort hack nedåt år 2010. Den tillfälliga minskningen förklaras i första hand av att varuexporten ökade relativt kraftigt år 2010, efter det djupa fallet 2009 i samband med finanskrisen. Andelen tjänster av Sveriges totala export fortsatte sedan att stiga efter det tillfälliga hacket 2010, se diagram 4.

Andelen importerade insatstjänster för Sveriges export ökade, från 12 procent år 2000 till nära 14 procent år 2014. Men framför allt har andelen inhemskt producerade tjänster i Sveriges export ökat, från 33 procent år 2000 till nära 40 procent år 2014, se diagram 5. Även med detta sätt att räkna framgår den ökade vikten av inhemskt producerade tjänster av Sveriges totala export.

---

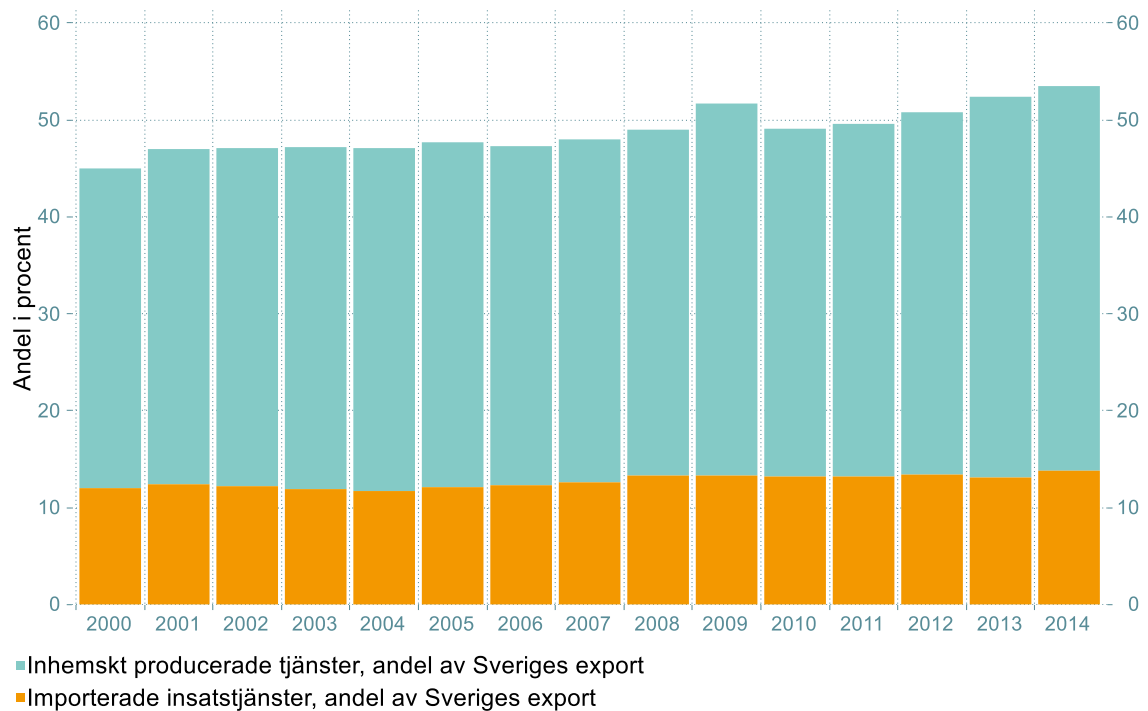
<sup>27</sup> WIOD är en internationell databas som tagits fram på uppdrag av EU. Databasen täcker input-output-tabeller för 43 länder samt en modell för resten av världen för perioden 2000-2014. Den senaste uppdateringen publicerades i november 2016 och innehåller nu mer detaljerad data för tjänstesektorn, se vidare [www.wiod.org](http://www.wiod.org).

**Diagram 4: Andel tjänster av Sveriges totala export**



Källa: WIOD, SCB, Almega.

**Diagram 5: Uppdelning av Sveriges tjänsteexport på importerade och inhemskt producerade tjänster**

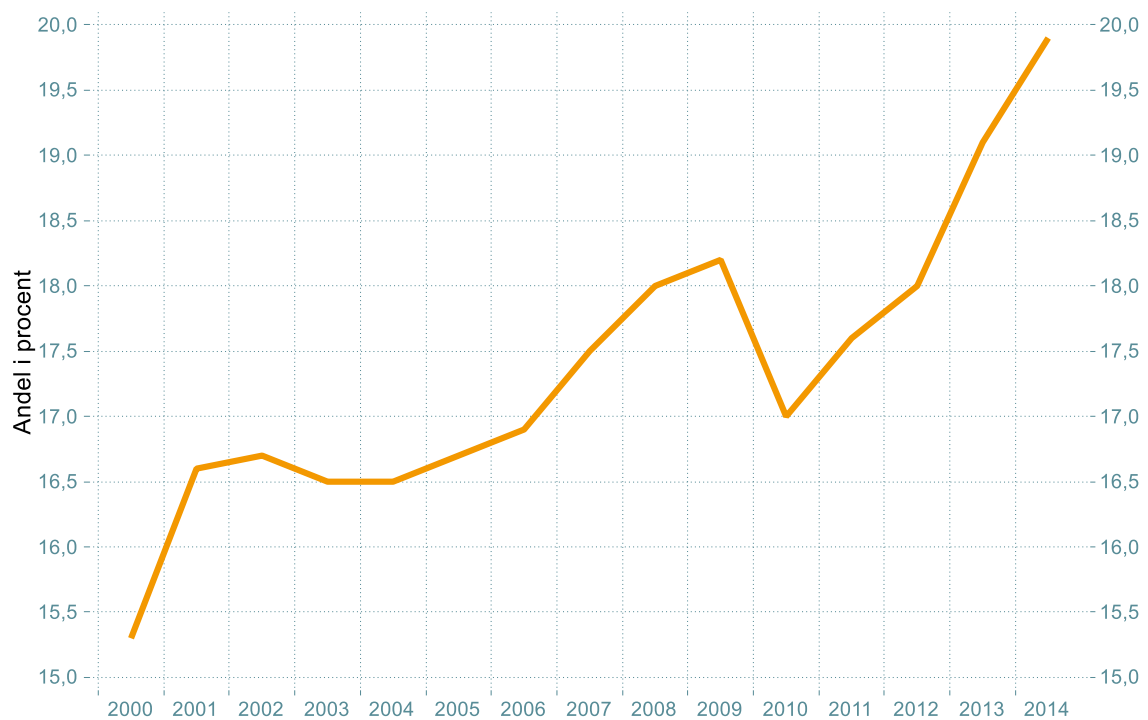


Källa: WIOD, SCB, Almega.



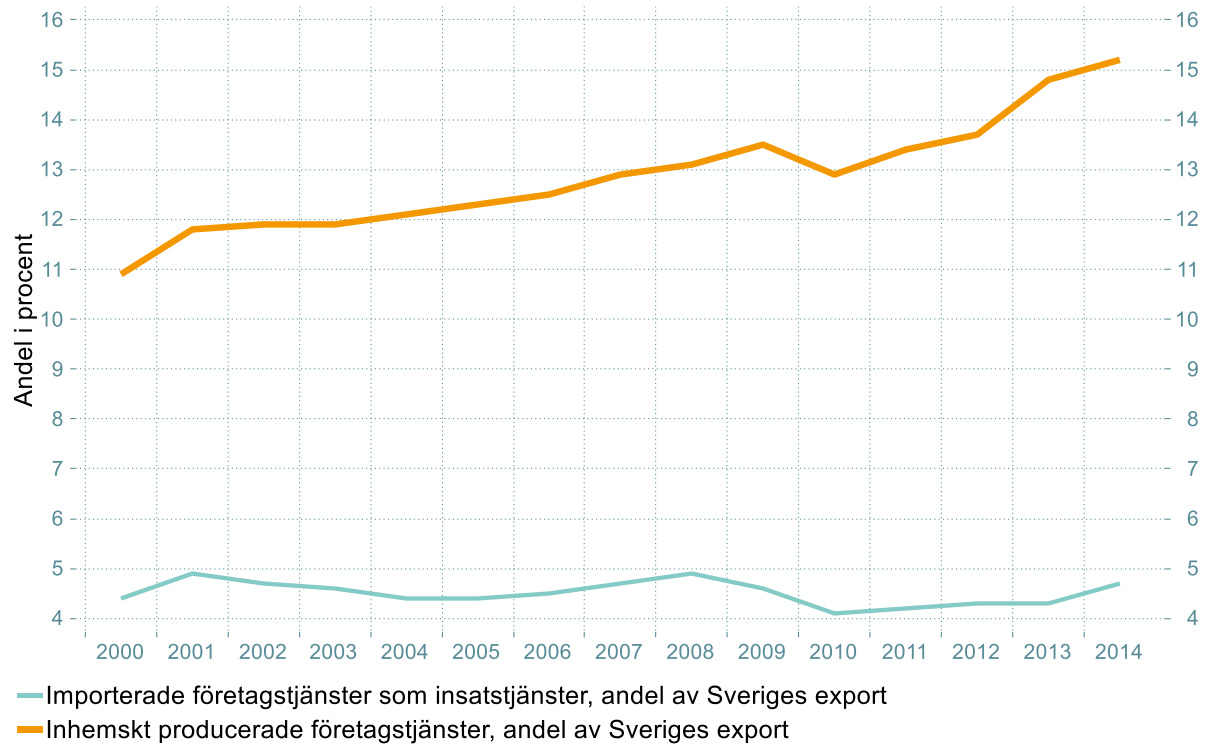
Det är främst företagstjänster som ökat sin andel av Sveriges tjänsteexport från år 2000 och framåt, se diagram 6. Andelen har ökat från drygt 15 procent år 2000 till nära 20 procent år 2014. Om vi delar upp denna tjänsteexport på importerade tjänster och inhemskt producerade företagstjänster framgår att det är de inhemska producenterna som står bakom den ökade andelen företagstjänster i Sveriges export, se diagram 7. Det tyder på att producenter av exportprodukter i Sverige köper sådana tjänster framför allt från inhemska företag och att efterfrågan på deras tjänster ökat under perioden. Dessutom har den direkta exporten av företagstjänster från Sverige ökat. För övrigt skiljer sig tjänsteinnehållet i importen av företagstjänster jämfört med vilka inhemskt producerade företagstjänster som främst bidrar till Sveriges export, se tabell 6.

**Diagram 6: Andel företagstjänster av Sveriges export**



Källa: WIOD, SCB, Almega.

**Diagram 7: Uppdelningen av Sveriges export av företagstjänster på inhemskt samt utländskt producerade tjänster**



Källa: WIOD, SCB, Almega.

Datakonsulter i Sverige står för den största andelen av produktionen av företagstjänster som avser export, men även övrig uppdragsverksamhet samt konsulttjänster inom juridik, redovisning, affärsledning, administration med mera har relativt stora andelar. Det är också dessa typer av företagstjänster som främst ökat sina andelar av produktionen för Sveriges export under perioden 2000-2014.

Sverige importerar också denna typ av företagstjänster, vilka används för produktionen av Sveriges exportprodukter. Den importerade andelen av den totala produktionen av företagstjänster som avser export från Sverige är emellertid klart mindre jämfört med de inhemska producenternas andel, som har ökat under 2000-talet till drygt 3/4, se tabell 6.

**Tabell 6: Andelar av det samlade förädlingsvärdet av företagstjänster som ingår i Sveriges export**

| År 2000      | År 2014      |                                                                                 |
|--------------|--------------|---------------------------------------------------------------------------------|
|              |              | <b>Svensk produktion av företagstjänster för Sveriges export</b>                |
| 5,8          | 4,0          | Telekommunikation                                                               |
| 10,9         | 19,2         | Datakonsulter, programmering och närliggande verksamhet                         |
| 15,3         | 17,1         | Juridik, PR, organisationskonsulter                                             |
| 8,9          | 7,7          | Arkitekter,teknikkonsulter                                                      |
| 8,4          | 4,4          | Forskning och utveckling                                                        |
| 4,4          | 3,3          | Marknadsföring, marknadsundersökningar                                          |
| 2,1          | 2,8          | Övriga företagstjänster inom vetenskap, teknik o.d.                             |
| 15,3         | 18,1         | Arbetsförmedling,bemanning,säkerhet, uthyrning, leasing m.m.                    |
| <b>70,9</b>  | <b>76,6</b>  | <b>Andel inhemskt förädlingsvärde av företagstjänster för Sveriges export</b>   |
|              |              | <b>Importerade företagstjänster för produktionen av Sveriges export</b>         |
| 2,5          | 1,7          | Telekommunikation                                                               |
| 2,4          | 3,0          | Datakonsulter, programmering och närliggande verksamhet                         |
| 7,4          | 7,3          | Juridik, PR, organisationskonsulter                                             |
| 3,6          | 1,9          | Arkitekter,teknikkonsulter                                                      |
| 2,4          | 0,3          | Forskning och utveckling                                                        |
| 1,8          | 1,6          | Marknadsföring, marknadsundersökningar                                          |
| 1,3          | 1,1          | Övriga företagstjänster inom vetenskap, teknik o.d.                             |
| 7,7          | 6,4          | Arbetsförmedling,bemanning,säkerhet, uthyrning, leasing m.m.                    |
| <b>29,1</b>  | <b>23,4</b>  | <b>Andel importerat förädlingsvärde av företagstjänster för Sveriges export</b> |
| <b>100,0</b> | <b>100,0</b> | <b>Summa förädlingsvärde av företagstjänster för Sveriges export</b>            |

Källa: WIOD, SCB, Almega.